

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τρίτο τμήμα)
της 13ης Δεκεμβρίου 1995 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις T-481/93 και T-484/93,

Vereniging van Exporteurs in Levende Varkens, ένωση ολλανδικού δικαίου, εγκατεστημένη στο Roosendaal (Κάτω Χώρες), καθώς και τα φυσικά και νομικά πρόσωπα, μέλη της Ενώσεως αυτής, των οποίων τα ονόματα περιλαμβάνονται στον πίνακα που επισυνάπτεται στην παρούσα απόφαση,

και

Nederlandse Bond van Waaghouders van Levend Vee, ένωση ολλανδικού δικαίου, εγκατεστημένη στο Roosendaal (Κάτω Χώρες), καθώς και τα φυσικά και νομικά πρόσωπα, μέλη της ενώσεως αυτής, των οποίων τα ονόματα περιλαμβάνονται στον πίνακα που επισυνάπτεται στην παρούσα απόφαση,

εκπροσωπούμενοι από τον Inne Cath, δικηγόρο Χάγης, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Lambert Dupong, 14, rue des Bains,

προσφεύγοντες-ενάγοντες,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τον Thomas van Rijn, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, επικουρούμενο από τον Tom Ottervan-ger, δικηγόρο Rotterdam, και Harold Nyssens, δικηγόρο Βρυξελλών, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής-εναγομένης,

που έχει ως αντικείμενο, αφενός, την ακύρωση των αποφάσεων 93/128/ΕΟΚ και 93/177/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 26ης Φεβρουαρίου και της 26ης Μαρτίου 1993, αντιστοίχως, σχετικά με ορισμένα προστατευτικά μέτρα που αφορούν τη φυσαλιδώδη νόσο των χοίρων στις Κάτω Χώρες και την Ιταλία (ΕΕ L 50, σ. 29, και ΕΕ L 74, σ. 88), και, αφετέρου, την επιδίκαση αποζημιώσεως,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους C. P. Briët, προεδρεύοντα, C. W. Bellamy και J. Azizi, δικαστές,

γραμματέας: B. Pastor, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 11ης Ιουλίου 1995,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Γενικό πλαίσιο

- 1 Η παρούσα διαφορά εντάσσεται στο πλαίσιο του αγώνα κατά της διαδόσεως της φουσαλιδώδους νόσου των χοίρων στα κράτη μέλη. Μολονότι η ασθένεια αυτή δεν είναι επικίνδυνη για τα ζώα, καταπολεμείται δραστικά εντός της Κοινότητας λόγω της ομοιότητάς της, από κλινική άποψη, προς τον αφθώδη πυρετό, ασθένεια πάρα πολύ μεταδοτική που συνεπάγεται πολύ συχνά τον θάνατο των προσβληθέντων ζώων.

Κανονιστικό πλαίσιο

- 2 Η οδηγία 90/425/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 1990, θεσπίζει σύστημα κτηνιατρικών και ζωοτεχνικών ελέγχων που εφαρμόζονται στο ενδοκοινοτικό εμπόδιο ορισμένων ζώντων ζώων και προϊόντων με προοπτική την υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς (ΕΕ L 224, σ. 29, στο εξής: οδηγία 90/425). Τα ζώα τα οποία αφορά η οδηγία 90/425 είναι, μεταξύ άλλων, οι ζώντες χοίροι.
- 3 Η οδηγία 90/425 προβλέπει την κατάργηση των κτηνιατρικών ελέγχων που διενεργούνται στα εσωτερικά σύνορα της Κοινότητας αντικαθιστώντας τους, αφενός, με ελέγχους οι οποίοι διενεργούνται στο κράτος αποστολής και, αφετέρου, με δειγματοληπτικούς ελέγχους, και χωρίς διακρίσεις, που διενεργούνται στο κράτος μέλος προορισμού.

- 4 Τα άρθρα 8 και 9 της οδηγίας 90/425 αναφέρονται στα μέτρα τα οποία τα κράτη μέλη προορισμού και αποστολής υποχρεούνται να λαμβάνουν στην περίπτωση όπου, κατά τη διάρκεια ελέγχου που πραγματοποιείται στον τόπο προορισμού του φορτίου ή κατά τη μεταφορά, οι αρμόδιες αρχές ενός κράτους μέλους διαπιστώνουν την παρουσία παραγόντων ευθυνομένων για ασθένεια παρόμοια με τη φυμαλιδώδη νόσο των χοίρων.
- 5 Το άρθρο 10 της οδηγίας 90/425 αναφέρεται στα προληπτικά μέτρα και τα συντηρητικά μέτρα που μπορούν να ληφθούν σε μια τέτοια περίπτωση. Οι παράγραφοι 3 και 4 του άρθρου αυτού έχουν ειδική σημασία για την παρούσα διαφορά. Το άρθρο 10, παράγραφος 3, έχει ως εξής:

«Εάν η Επιτροπή δεν έχει ενημερωθεί για τα ληφθέντα μέτρα ή εάν κρίνει ότι τα ληφθέντα μέτρα είναι ανεπαρκή, μπορεί, σε συνεργασία με το εν λόγω κράτος μέλος και έως ότου συγκληθεί η μόνιμη κτηνιατρική επιτροπή, να λαμβάνει συντηρητικά μέτρα όσον αφορά τα ζώα ή τα προϊόντα που προέρχονται από την πληγείσα από την επιζωοτία περιοχή ή από συγκεκριμένη εκμετάλλευση, κέντρο ή οργανισμό. Τα μέτρα αυτά υποβάλλονται, το συντομότερο δυνατόν, στη μόνιμη κτηνιατρική επιτροπή προς επιβεβαίωση, τροποποίηση ή ακύρωση σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 17.»

- 6 Το άρθρο 10, παράγραφος 4, της οδηγίας 90/425 έχει ως εξής:

«Σε κάθε περίπτωση, η Επιτροπή εξετάζει την κατάσταση, το συντομότερο δυνατό, στα πλαίσια της μόνιμης κτηνιατρικής επιτροπής και θεσπίζει, με τη διαδικασία του άρθρου 17, τα απαραίτητα μέτρα για τα ζώα και τα προϊόντα που αναφέρονται στο άρθρο 1 (...). Η Επιτροπή παρακολουθεί την εξέλιξη της κατάστασης και, με την ίδια διαδικασία, τροποποιεί ή ακυρώνει, ανάλογα με αυτή την εξέλιξη, τις ληφθείσες αποφάσεις.»

- 7 Το άρθρο 2 της οδηγίας 90/425 διασαφηνίζει ότι ως «εκμετάλλευση» νοείται η γεωργική εγκατάσταση όπου διατηρούνται ή εκτρέφονται συνήθως τα ζώα και ως «κέντρο ή οργανισμός» κάθε επιχείρηση που παράγει, αποθηκεύει, επεξεργάζεται ή χειρίζεται τα προϊόντα που παράγονται από ζώα στα οποία αναφέρεται η οδηγία.

Ιστορικό των προσφυγών-αγωγών

- 8 Στις 19 Φεβρουαρίου 1993, οι ιταλικές αρχές απηύθυναν, με τηλεομοιοτυπία, στην Επιτροπή και στην Πρεσβεία των Κάτω Χωρών στη Ρώμη έγγραφο με το οποίο γνωστοποιούσαν ότι το Ζωοτεχνικό Ινστιτούτο της Brescia (Ιταλία) είχε απομονώσει τον ιό της φυμαλιδώδους νόσου των χοίρων σε δέκα δείγματα σπλήνας και νεφρών ζώντων χοίρων που είχαν αποσταλεί στις 22 Ιανουαρίου 1993 από το Oirschot (Κάτω Χώρες) στην Ιταλία. Με το έγγραφο, οι ιταλικές αρχές διευκρίνισαν ότι η πληροφορία αυτή διαβιβάστηκε «για να διευκολυνθεί η επιδημιολογική έρευνα στην εκμετάλλευση προελεύσεως της σχετικής παρτίδας».
- 9 Μετά την αποστολή του εγγράφου αυτού, οι υπηρεσίες της Επιτροπής κάλεσαν τις ιταλικές και ολλανδικές κτηνιατρικές αρχές σε σύσκεψη η οποία έπρεπε να πραγματοποιηθεί στις 26 Φεβρουαρίου 1993 στις Βρυξέλλες. Επειδή οι ιταλικές αρχές δεν ανταποκρίθηκαν στην πρόσκληση αυτή, μόνον οι ολλανδικές αρχές πληροφορήθηκαν με την ευκαιρία αυτή ότι η Επιτροπή σχεδίαζε να εκδώσει αυθημερόν απόφαση απαγορεύουσα τις εξαγωγές ζώντων χοίρων προελεύσεως Κάτω Χωρών και Ιταλίας. Οι ολλανδικές αρχές κατέστησαν γνωστό ότι διαφωνούσαν με τη σχεδιαζόμενη απόφαση.
- 10 Το ίδιο βράδυ της 26ης Φεβρουαρίου 1993, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 93/128/ΕΟΚ, σχετικά με ορισμένα προστατευτικά μέτρα που αφορούν τη φυμαλιδώδη νόσο των χοίρων στις Κάτω Χώρες και την Ιταλία (ΕΕ L 50, σ. 29, στο εξής: απόφαση 93/128).

- 11 Από τη δεύτερη αιτιολογική αναφορά της αποφάσεως 93/128 προκύπτει ότι αυτή στηρίζεται στο άρθρο 10, παράγραφος 3, της οδηγίας 90/425. Στις αιτιολογικές σκέψεις αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι, κατά το 1992, παρατηρήθηκαν κρούσματα φυσαλιδώδους νόσου των χοίρων στις Κάτω Χώρες και στην Ιταλία, ότι ο ιός της νόσου είχε απομονωθεί και ότι αντισώματα του ιού αυτού είχαν ανευρεθεί στους χοίρους που είχαν αποσταλεί από τις Κάτω Χώρες στην Ιταλία· από το 1991, η νόσος είναι ενδημική στην Ιταλία· η Επιτροπή πραγματοποίησε αποστολές στις Κάτω Χώρες και την Ιταλία προκειμένου να εξετάσει την κατάσταση και ότι οι χοίροι καταγωγής Κάτω Χωρών και Ιταλίας ενδέχεται να θέσουν σε κίνδυνο τα κοπάδια άλλων κρατών μελών λόγω του εμπορίου ζώντων χοίρων.
- 12 Το διατακτικό της αποφάσεως 93/128 ορίζει, στο άρθρο 1, ότι τόσο οι Κάτω Χώρες όσο και η Ιταλία «δεν πρέπει να αποστέλλουν στα άλλα κράτη μέλη ζώντες χοίρους από το έδαφός τους». Το άρθρο 2 ορίζει ότι «τα κράτη μέλη τροποποιούν τα μέτρα που εφαρμόζονται στο εμπόριο, ώστε αυτά να είναι σύμφωνα με την παρούσα απόφαση». Το άρθρο 3 διευκρινίζει ότι «η παρούσα απόφαση εφαρμόζεται μέχρι 1ης Απριλίου 1993». Τέλος, κατά το άρθρο 4, «η παρούσα απόφαση απευθύνεται στα κράτη μέλη».
- 13 Στις 3 Μαρτίου 1993 ο δικηγόρος της Vereniging van Exporteurs in Levende Varkens (ένωση εξαγωγέων ζώντων χοίρων, στο εξής: VELV) απέστειλε στην Επιτροπή επιστολή με την οποία αμφισβήτησε τη νομιμότητα της αποφάσεως 93/128 και δήλωσε ότι το κοινοτικό όργανο θα θεωρείται υπεύθυνο για τις ζημιές που θα προέκυπταν από την απόφαση αυτή.
- 14 Η μόνιμη κτηνιατρική επιτροπή συνήθλε στις 4 Μαρτίου 1993. Κατά τους ισχυρισμούς της Επιτροπής, κατά τη συνάντηση αυτή, οι αντιπρόσωποι οκτώ κρατών μελών ενέκριναν το μέτρο που έλαβε η Επιτροπή.
- 15 Στις 9 Μαρτίου 1993, ο δικηγόρος της VELV απέστειλε στην Επιτροπή δεύτερη επιστολή με την οποία δήλωσε, μεταξύ άλλων, ότι η απόφαση 93/128 αποτελούσε δυσανάλογο μέτρο διότι ήταν δυνατό, κατ' αυτόν, να επιτευχθεί το ίδιο αποτέλεσμα με μέτρα λιγότερο περιοριστικά, όπως είναι οι έλεγχοι κατά την εξαγωγή.

- 16 Στις 10 και 11 Μαρτίου 1993, στις 16 και 17 Μαρτίου 1993, καθώς και στις 22 Μαρτίου 1993, η μόνιμη κτηνιατρική επιτροπή συνήλθε εκ νέου για να συζητήσει τα σχέδια μέτρων που υπέβαλε η Επιτροπή προς αντικατάσταση των απαγορεύσεων εξαγωγής. Κατά τη συνάντηση της 22ας Μαρτίου 1993, η επιτροπή διατύπωσε ευνοϊκή γνώμη για τρία σχέδια αποφάσεως.
- 17 Η Επιτροπή εξέδωσε τις τρεις αποφάσεις στις 26 Μαρτίου 1993. Πρόκειται για την απόφαση 93/177/ΕΟΚ, σχετικά με ορισμένα προστατευτικά μέτρα που αφορούν τη φυσαλιδώδη νόσο των χοίρων στις Κάτω Χώρες και την Ιταλία (ΕΕ L 74, σ. 88, στο εξής: απόφαση 93/177), την απόφαση 93/178/ΕΟΚ, σχετικά με ορισμένα προστατευτικά μέτρα που αφορούν τη φυσαλιδώδη νόσο των χοίρων (ΕΕ L 74, σ. 91), και την απόφαση 93/179/ΕΟΚ, η οποία καταργεί την απόφαση 93/128 (ΕΕ L 74, σ. 93, στο εξής: απόφαση 93/179).
- 18 Με την απόφαση 93/177, η οποία απευθύνεται στα κράτη μέλη, τίθενται ορισμένες προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται κατά τη μεταφορά ζώντων χοίρων από την Ιταλία και τις Κάτω Χώρες προς άλλα κράτη μέλη, καθώς και τα κριτήρια που πρέπει να τηρούνται για τους τόπους συγκέντρωσης. Η δεύτερη αιτιολογική αναφορά της αποφάσεως διαλαμβάνει, στο ολλανδικό κείμενο, ότι η απόφαση βασίζεται στο άρθρο 10, παράγραφος 3, της οδηγίας 90/425, ενώ στα άλλα γλωσσικά κείμενα η ίδια αυτή αιτιολογική αναφορά διαλαμβάνει ότι η απόφαση βασίζεται στο άρθρο 10, παράγραφος 4, της οδηγίας.
- 19 Με την απόφαση 93/243/ΕΟΚ, της 30ής Απριλίου 1993, η οποία τροποποιεί την απόφαση 93/177 (ΕΕ L 110, σ. 41, στο εξής: απόφαση 93/243), η Επιτροπή αποφάσισε ότι ορισμένα μέτρα που θεσπίστηκαν με την απόφαση 93/177 δεν εφαρμόζονταν πλέον αμέσως, ενώ άλλα μέτρα της αποφάσεως 93/177 δεν θα εφαρμόζονται από τις 6 Μαΐου 1993.

Διαδικασία

- 20 Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 10 Μαΐου 1993, οι προσφεύγοντες-ενάγοντες, ήτοι η VEVL και η Nederlandse Bond van Waaghouders van Levend Vee (ολλανδική ένωση εμπόρων ζώντων ζώων, στο εξής: NBWLV), καθώς και τα φυσικά και νομικά πρόσωπα, μέλη των ενώσεων αυτών, των οποίων τα ονόματα περιλαμβάνονται στον πίνακα που επισυνάπτεται στην παρούσα απόφαση, άσκησαν προσφυγή ακυρώσεως κατά της αποφάσεως 93/128 σύμφωνα με το άρθρο 173 της Συνθήκης, καθώς και αγωγή αποζημιώσεως, στηριζόμενη στα άρθρα 178 και 215, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, ζητώντας την αποκατάσταση των ζημιών που ισχυρίζονται ότι υπέστησαν λόγω της αποφάσεως αυτής.
- 21 Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Δικαστηρίου την 1η Ιουνίου 1993, οι προσφεύγοντες-ενάγοντες άσκησαν προσφυγή ακυρώσεως κατά της αποφάσεως 93/177 σύμφωνα με το άρθρο 173 της Συνθήκης, καθώς και αγωγή αποζημιώσεως, στηριζόμενη στα άρθρα 178 και 215, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης, ζητώντας την αποκατάσταση της ζημίας που ισχυρίζονται ότι υπέστησαν λόγω της αποφάσεως αυτής.
- 22 Με διάταξη της 27ης Σεπτεμβρίου 1993, το Δικαστήριο παρέπεμψε τις υποθέσεις ενώπιον του Πρωτοδικείου, κατ' εφαρμογή του άρθρου 4 της αποφάσεως 93/350/Ευρατόμ, ΕΚΑΧ, ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 1993, για την τροποποίηση της αποφάσεως 88/591/ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, Ευρατόμ περί ιδρύσεως Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ L 144, σ. 21). Στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου οι δύο αυτές υποθέσεις πρωτοκολλήθηκαν, αντιστοίχως, με τους αριθμούς T-481/93 και T-484/93.
- 23 Με διάταξη της 29ης Μαΐου 1995, το Πρωτοδικείο (τρίτο τμήμα) αποφάσισε, κατ' εφαρμογή του άρθρου 50 του Κανονισμού Διαδικασίας, τη συνεκδίκαση των δύο υποθέσεων προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας και έκδοση κοινής αποφάσεως.

- 24 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων. Η επ' ακροατηρίου συζήτηση, κατά την οποία οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου, διεξήχθη στις 11 Ιουλίου 1995.

Αιτήματα των διαδίκων

- 25 Στην υπόθεση T-481/93, οι προσφεύγοντες-ενάγοντες ζητούν από το Πρωτοδικείο:

- να κρίνει την προσφυγή παραδεκτή·
- κατά το μέτρο που η προσφυγή είναι παραδεκτή, να ακυρώσει, πλήρως ή εν μέρει, την απόφαση 93/128·
- να υποχρεώσει την Επιτροπή να καταβάλει πλήρη αποζημίωση για τη ζημία που υπέστησαν ή πρόκειται να υποστούν οι προσφεύγοντες-ενάγοντες συνεπεία των μέτρων που περιέχονται στην απόφαση 93/128, ζημία που θα προσδιοριστεί ή καθορισθεί μελλοντικώς από τους προσφεύγοντες-ενάγοντες, ή, τουλάχιστον, αποζημίωση κατά την κρίση του Πρωτοδικείου, εντόκως με το ισχύον στις Κάτω Χώρες νόμιμο επιτόκιο·
- όσον αφορά τη VELV και τα μέλη της: από τις 3 Μαρτίου 1993, δηλαδή από την ημερομηνία κατά την οποία η Επιτροπή οχλήθηκε με επιστολή της ίδιας ημερομηνίας και μέχρι πλήρους εξοφλήσεως·
- όσον αφορά τη NBWLV και τα μέλη της: από την ημερομηνία ασκήσεως της προσφυγής-αγωγής μέχρι πλήρους εξοφλήσεως·

— να διατάξει κάθε πρόσθετο μέτρο που το Πρωτοδικείο θα κρίνει πρόσφορο·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

26 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να κρίνει την προσφυγή ακυρώσεως απαράδεκτη ή να την απορρίψει ως αβάσιμη·

— να απορρίψει την αγωγή αποζημιώσεως ως αβάσιμη·

— να καταδικάσει τους προσφεύγοντες-ενάγοντες στα δικαστικά έξοδα.

27 Στην υπόθεση T-484/93, οι προσφεύγοντες-ενάγοντες ζητούν από το Πρωτοδικείο:

— να κρίνει την προσφυγή παραδεκτή·

— κατά το μέτρο που η προσφυγή είναι παραδεκτή, να ακυρώσει, πλήρως ή εν μέρει, την απόφαση 93/177·

— να υποχρεώσει την Επιτροπή να καταβάλει πλήρη αποζημίωση για τη ζημία που υπέστησαν ή πρόκειται να υποστούν οι προσφεύγοντες-ενάγοντες συνεπεία των μέτρων που περιέχονται στην απόφαση 93/177, ζημία που θα προσδιοριστεί ή καθορισθεί μελλοντικώς από τους προσφεύγοντες·

ενάγοντες, ή, τουλάχιστον, αποζημίωση κατά την κρίση του Πρωτοδικείου, εντόκως με το ισχύον στις Κάτω Χώρες νόμιμο επιτόκιο από την ημερομηνία ασκήσεως της προσφυγής-αγωγής μέχρι πλήρους εξοφλήσεως.

— να διατάξει κάθε πρόσθετο μέτρο που το Πρωτοδικείο θα κρίνει πρόσφορο.

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

28 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να κρίνει την προσφυγή ακυρώσεως απαράδεκτη ή να την απορρίψει ως αβάσιμη.

— να απορρίψει την αγωγή αποζημιώσεως ως αβάσιμη.

— να καταδικάσει τους προσφεύγοντες-ενάγοντες στα δικαστικά έξοδα.

Επί του παραδεκτού

A — Το παραδεκτό των ακυρωτικών αιτημάτων

Επιχειρήματα των διαδίκων

29 Οι προσφεύγοντες δέχονται ότι δεν είναι αποδέκτες των επίδικων αποφάσεων, δηλώνουν όμως ότι αυτές τους αφορούν άμεσα και ατομικά, κατά την έννοια

του άρθρου 173, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΟΚ, που ίσχυε τότε, οπότε τα ακυρωτικά τους αιτήματα είναι παραδεκτά.

- 30 Θεωρούν ότι οι αποφάσεις τους αφορούν άμεσα διότι η απαγόρευση εξαγωγής που θεσπίζεται με την απόφαση 93/128 και τα μέτρα που θεσπίζονται με την απόφαση 93/177 ήσαν άμεσης εφαρμογής, κατά την έννοια της αποφάσεως του Δικαστηρίου της 1ης Ιουλίου 1965, 106/63 και 107/63, Toerper κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 101).
- 31 Οι προσφεύγοντες θεωρούν ότι οι επίδικες αποφάσεις τους αφορούν ατομικά για τρεις λόγους.
- 32 Πρώτον, παρατηρούν ότι ο αριθμός τους ήταν γνωστός, όπως και η ταυτότητά τους, πριν από την έκδοση των αποφάσεων, στοιχείο το οποίο οδήγησε το Δικαστήριο, με την προαναφερθείσα απόφαση Toerper κατά Επιτροπής, να κρίνει ότι το σχετικό μέτρο αφορούσε ατομικά τον εν λόγω προσφεύγοντα.
- 33 Δεύτερον, οι προσφεύγοντες αναφέρονται στη συμμετοχή τους στην έκδοση των επίδικων αποφάσεων. Διευκρινίζουν ποιος ήταν ή έπρεπε να ήταν, κατ' αυτούς, ο ρόλος τους στη διαδικασία εκδόσεως των αποφάσεων.
- 34 Ως προς την απόφαση 93/128, στηρίζονται στην απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Νοεμβρίου 1991, C-269/90, Technische Universität München (Συλλογή 1991, σ. I-5469, σκέψη 14), για να υποστηρίξουν ότι η Επιτροπή δεν τους παρέσχε τη δυνατότητα να καταστήσουν γνωστή την άποψή τους πριν από την έκδοση της αποφάσεως. Επομένως, θεωρούν ότι πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να ζητήσουν από το Πρωτοδικείο, με ευθεία προσφυγή, να εξετάσει το κύρος της αποφάσεως αυτής.

- 35 Ως προς την απόφαση 93/177, οι προσφεύγοντες στηρίζονται στην απόφαση του Δικαστηρίου της 28ης Ιανουαρίου 1986, 169/84, Gofaz κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1986, σ. 391, σκέψη 24), και υπενθυμίζουν ότι, αμέσως μετά την έκδοση της αποφάσεως 93/128 από την Επιτροπή, διατύπωσαν αιτιάσεις κατά της αποφάσεως αυτής και επανειλημμένως ζήτησαν από την Επιτροπή να λάβει υπόψη εναλλακτικά μέτρα τα οποία είχαν καθορίσει συγκεκριμένα. Επομένως, θεωρούν ότι διαδραμάτισαν ενεργό ρόλο στο πλαίσιο της διαδικασίας εκδόσεως της αποφάσεως 93/177.
- 36 Τρίτον, και τέλος, οι προσφεύγοντες προβάλλουν, με το υπόμνημα απαντήσεως, ότι, όπως και στην απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Ιανουαρίου 1985, 11/82, Πειραική-Πατραϊκή κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1985, σ. 207, σκέψεις 19 και 31), οι επίδικες αποφάσεις κατέστησαν αδύνατη, εν όλω ή εν μέρει, την εκτέλεση των συμβάσεων προμηθείας και παραδόσεως που είχαν συνάψει πριν από την έκδοση των αποφάσεων. Προσφέρονται να παράσχουν πληροφορίες όσον αφορά τις συμβάσεις αυτές.
- 37 Οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ότι οι επίδικες αποφάσεις αφορούν άμεσα και ατομικά τις δύο ενώσεις που περιλαμβάνονται μεταξύ των προσφευγόντων, υπό την ιδιότητά τους ως διαπραγματευτών που ενεργούν προς το συμφέρον των μελών τους, όπως συνέβαινε στην περίπτωση του Landbouwschap στην απόφαση του Δικαστηρίου της 2ας Φεβρουαρίου 1988, 67/85, 68/85 και 70/85, Van der Kooy κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1988, σ. 219, σκέψεις 17 έως 25, ειδικότερα σκέψη 21). Εξάλλου, παρατηρούν ότι από την προαναφερθείσα απόφαση Technische Universität München προκύπτει ότι το γεγονός και μόνον ότι η Επιτροπή δεν θέλησε να μάθει την άποψη των ενώσεων αυτών δεν μπορεί να εμποδίσει την εφαρμογή, εν προκειμένω, της αρχής που καθιερώθηκε με την απόφαση Van der Kooy κατά Επιτροπής.
- 38 Η Επιτροπή παρατηρεί ότι οι βαλλόμενες αποφάσεις έχουν γενική ισχύ, ώστε να θίγουν τους προσφεύγοντες λόγω της αντικειμενικής ιδιότητάς τους ως εξαγωγέων και εμπορευομένων, κατά τον ίδιο τρόπο όπως και κάθε άλλο εμπορεύμενο που θα μπορούσε να βρεθεί, τώρα ή μελλοντικά, στην ίδια κατά-

σταση (απόφαση του Δικαστηρίου 14ης Ιουλίου 1983, 231/82, *Spijker* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, σ. 2559, σκέψη 9, και διάταξη της 21ης Ιουνίου 1993, C-257/93, *Van Parijs* κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-3335, σκέψη 12). Θεωρεί, επομένως, ότι οι αποφάσεις δεν αφορούν ατομικά τους προσφεύγοντες και, ως εκ τούτου, τα ακυρωτικά αιτήματα είναι απαράδεκτα.

- 39 Υπογραμμίζει ότι το γεγονός ότι οι βαλλόμενες πράξεις είναι αποφάσεις και όχι κανονισμοί δεν αφαιρεί τίποτε από τον γενικό τους χαρακτήρα, δεδομένου ότι, σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Ιουλίου 1968, 6/68, *Zuckerfabrik Watenstedt* κατά Συμβουλίου (Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 791, ειδικότερα σ. 795), η μορφή μιας πράξεως δεν έχει επίπτωση στη φύση της πράξεως. Εξάλλου, υπογραμμίζει ότι ο γενικός χαρακτήρας των προσβαλλομένων αποφάσεων προκύπτει επίσης από το γεγονός ότι απευθύνονται σε όλα τα κράτη μέλη και όχι μόνο στις Κάτω Χώρες και στην Ιταλία.
- 40 Η Επιτροπή προβάλλει, επίσης, ότι όπως προκύπτει από την απόφαση του Δικαστηρίου της 18ης Ιανουαρίου 1979, 103/78 έως 109/78, *Usines de Beauport* κατά Συμβουλίου (Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 13), τα εδαφικά όρια που τίθενται στο πεδίο εφαρμογής μιας κοινοτικής πράξεως δεν μεταβάλλουν την κανονιστική φύση της πράξεως αυτής. Επιπλέον, υποστηρίζει ότι, σύμφωνα με την προαναφερθείσα απόφαση *Zuckerfabrik Watenstedt* κατά Συμβουλίου (σ. 795), ο γενικός χαρακτήρας μιας πράξεως δεν τίθεται εν αμφιβόλω ούτε από τον περιορισμό της χρονικής ισχύος της πράξεως αυτής.
- 41 Ως προς το επιχείρημα των προσφευγόντων ότι ο αριθμός τους και η ταυτότητά τους ήσαν ήδη γνωστοί προτού εκδοθούν οι αποφάσεις, η Επιτροπή παρατηρεί ότι από την απόφαση του Δικαστηρίου της 26ης Απριλίου 1988, 97/86, 193/86, 99/86 και 215/86, *Αστερίς* κ.λπ. και Ελληνική Δημοκρατία κατά Επιτροπής (Συλλογή 1988, σ. 2181, σκέψη 13), προκύπτει ότι η γενική ισχύς και, επομένως, η κανονιστική φύση μιας πράξεως δεν θίγεται από τη δυνατότητα προσδιορισμού του αριθμού ή ακόμη και της ταυτότητας των υποκειμένων δικαίου στα οποία εφαρμόζεται σε μια δεδομένη στιγμή, εφόσον δεν αμφισβητείται ότι η εφαρμογή αυτή χωρεί δυνάμει μιας αντικειμενικής, πραγματικής ή νομικής, καταστάσεως που ορίζεται με την πράξη, σε σχέση με τους σκοπούς της τελευταίας.

- 42 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι κακώς οι προσφεύγοντες επικαλούνται την προαναφερθείσα απόφαση Gofaz κ.λπ. κατά Επιτροπής, διότι η υπόθεση εκείνη αφορούσε τον τομέα των κρατικών ενισχύσεων, όπου ορισμένα δικαιώματα των ιδιωτών διασφαλίζονται ρητώς, πράγμα που δεν συμβαίνει εν προκειμένω.
- 43 Όσον αφορά την προαναφερθείσα απόφαση Πειραική-Πατραϊκή κ.λπ. κατά Επιτροπής, η Επιτροπή προβάλλει ότι η φερόμενη σύναψη από τους προσφεύγοντες συμβάσεων προμηθείας πριν από την έκδοση των επίδικων αποφάσεων δεν μπορεί να έχει επίπτωση επί του χαρακτηρισμού των αποφάσεων, διότι το συμφέρον της προστασίας της υγείας των χοίρων επιβάλλει τη λήψη μέτρων άμεσης εφαρμογής.
- 44 Η Επιτροπή παρατηρεί ότι, εν πάση περιπτώσει, οι αποφάσεις δεν αφορούν άμεσα και ατομικά τις ενώσεις που περιλαμβάνονται μεταξύ των προσφευγόντων. Κατά την Επιτροπή, η κατάσταση των ενώσεων αυτών διαφέρει από εκείνη στην οποία βρισκόνταν το Landbouwschap στην προαναφερθείσα υπόθεση Van der Kooy κ.λπ. κατά Επιτροπής, οπότε η νομολογία του Δικαστηρίου, κατά την οποία προσφυγή ασκηθείσα από ενώσεις οι οποίες βρίσκονται σε κατάσταση όπως η εν προκειμένω είναι απαράδεκτη, τυγχάνει εφαρμογής (διάταξη του Δικαστηρίου της 11ης Ιουλίου 1979, 60/79, Fédération nationale des producteurs de vins de table et vins de pays κατά Επιτροπής, Rec. σ. 2429, ειδικότερα σ. 2432).
- 45 Τέλος, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι τα ακυρωτικά αιτήματα είναι απαράδεκτα από το γεγονός και μόνον ότι οι προσφεύγοντες δεν έχουν πλέον συμφέρον να ζητήσουν την ακύρωση των προσβαλλομένων αποφάσεων. Πράγματι, κατά την Επιτροπή, πριν από την άσκηση της προσφυγής στην υπόθεση T-481/93, η απόφαση 93/128 είχε καταργηθεί με την απόφαση 93/179, ενώ, πριν από την άσκηση της προσφυγής στην υπόθεση T-484/93, η απόφαση 93/177 είχε εν πολλοίς καταργηθεί, κυρίως στα σημεία τα οποία βάλλονται από τους προσφεύγοντες, με την απόφαση 93/243.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

Επί του ζητήματος της ενεργητικής νομιμοποίησης

- 46 Το Πρωτοδικείο παρατηρεί, καταρχάς, ότι η κατάργηση από την Επιτροπή των επίδικων αποφάσεων δεν μπορεί να ισοδυναμεί με την ενδεχόμενη ακύρωσή τους από το Πρωτοδικείο, καθόσον η ακύρωση αποφάσεων δεν συνιστά αναγνώριση της ελλείψεως νομιμότητας των αποφάσεων αυτών. Επιπλέον, η κατάργηση των επίδικων αποφάσεων αναπτύσσει αποτέλεσμα *ex nunc*, ενώ η ενδεχόμενη ακύρωσή τους αναπτύσσει αποτέλεσμα *ex tunc*: μόνο στην τελευταία αυτή περίπτωση οι αποφάσεις θα θεωρούνται άκυρες και στερούμενες εννόμου αποτελέσματος κατά την έννοια του άρθρου 174 της Συνθήκης.
- 47 Το Πρωτοδικείο υπευθυμίζει, εν συνεχεία, ότι στην περίπτωση κατά την οποία ακυρώνεται μια πράξη, το κοινοτικό όργανο το οποίο εξέδωσε την πράξη υποχρεούται, δυνάμει του άρθρου 176 της Συνθήκης, να λάβει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της απόφασης. Τα μέτρα αυτά αφορούν, κυρίως, την εξάλειψη των αποτελεσμάτων των παρανομιών που διαπιστώνονται με την ακυρωτική απόφαση. Έτσι, το ενδιαφερόμενο κοινοτικό όργανο μπορεί να προβεί στη δέουσα αποκατάσταση της καταστάσεως του προσφεύγοντος ή να αποφύγει την έκδοση πανομοιότυπης πράξεως (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Σεπτεμβρίου 1995, T-480/93 και T-483/93, *Antillean Rice Mills κ.λπ. κατά Επιτροπής*, Συλλογή 1995, σ. II-2305, σκέψεις 59 και 60, και την παρατιθέμενη σ' αυτή νομολογία).
- 48 Από τα προηγούμενα προκύπτει ότι η ακύρωση των επίδικων αποφάσεων μπορεί να έχει, αυτή καθαυτή, έννομες συνέπειες, ώστε οι προσφεύγοντες να έχουν συμφέρον να επιτύχουν την ακύρωση των αποφάσεων αυτών. Ως εκ τούτου, το επιχείρημα της Επιτροπής ότι τα ακυρωτικά αιτήματα είναι απαράδεκτα λόγω του ότι οι προσφεύγοντες δεν νομιμοποιούνται να ζητήσουν την ακύρωση των επίδικων αποφάσεων πρέπει να απορριφθεί.

Επί του παραδεκτού των ακυρωτικών αιτημάτων που υπέβαλαν οι λοιποί προσφεύγοντες πλην των ενώσεων

- 49 Το άρθρο 173, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΟΚ (νυν άρθρο 173, τέταρτο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚ) ορίζει ότι «κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο δύναται (...) να ασκεί προσφυγή κατά των αποφάσεων που, αν και εκδίδονται ως κανονισμοί ή αποφάσεις που απευθύνονται σε άλλο πρόσωπο, το αφορούν άμεσα και ατομικά».
- 50 Με τη νομολογία του Δικαστηρίου και του Πρωτοδικείου διευκρινίστηκε ότι, υπό ορισμένες περιστάσεις, ακόμη και κανονιστική πράξη, η οποία εφαρμόζεται στο σύνολο των ενδιαφερομένων επιχειρηματιών, μπορεί να αφορά ατομικά ορισμένους επιχειρηματίες (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 16ης Μαΐου 1991, C-358/89, Extramet Industrie κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1991, σ. I-2501, σκέψεις 13 και 14, και της 18ης Μαΐου 1994, C-309/89, Condorniu κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1994, σ. I-1853, σκέψη 19· διάταξη του Πρωτοδικείου της 11ης Ιανουαρίου 1995, T-116/94, Cassa nazionale di previdenza ed assistenza a favore degli avvocati e procuratori κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1995, σ. II-1, σκέψη 26). Σε μια τέτοια περίπτωση, επομένως, μια κοινοτική πράξη μπορεί να έχει κανονιστικό χαρακτήρα και, ως προς ορισμένους ενδιαφερομένους επιχειρηματίες, χαρακτήρα αποφάσεως.
- 51 Πάντως, ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο μπορεί να υποστηρίξει ότι η οικεία πράξη το αφορά ατομικά μόνον όταν το θίγει λόγω ορισμένων ειδικών χαρακτηριστικών του ή μιας πραγματικής καταστάσεως που το χαρακτηρίζει σε σχέση με οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 15ης Ιουνίου 1963, 25/62, Plaumann κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 937, ειδικότερα σ. 942, και Condorniu κατά Συμβουλίου, που παρατέθηκε ήδη, σκέψη 20· απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Απριλίου 1995, T-12/93, CCE de Vittel κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1247, σκέψη 36).
- 52 Κατά συνέπεια, επιβάλλεται να εξακριβωθεί αν, εν προκειμένω, οι λοιποί προσφεύγοντες πλην των ενώσεων θίγονται από τις επίδικες αποφάσεις λόγω ορισμένων ειδικών χαρακτηριστικών ή μιας πραγματικής καταστάσεως που τους χαρακτηρίζει, ενόψει των αποφάσεων αυτών, σε σχέση με οποιονδήποτε άλλον επιχειρηματία.

- 53 Στο πλαίσιο αυτό, οι προσφεύγοντες υποστήριξαν, πρώτον, ότι ο αριθμός τους και η ταυτότητά τους ήταν ήδη γνωστοί πριν από την έκδοση των επίδικων αποφάσεων. Συναφώς, έστω κι αν υποτεθεί ότι ο ισχυρισμός των προσφευγόντων είναι αληθής, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι η δυνατότητα προσδιορισμού, με μεγαλύτερη ή μικρότερη ακρίβεια, του αριθμού ή ακόμη της ταυτότητας των υποκειμένων δικαίου στα οποία ένα μέτρο έχει εφαρμογή δεν αρκεί καθαυτό για να αποδειχθεί ότι το μέτρο αυτό αφορά ατομικά αυτά τα υποκείμενα δικαίου (βλ., ως πλέον πρόσφατη, τη διάταξη του Πρωτοδικείου της 29ης Ιουνίου 1995, T-183/94, *Cantina cooperativa fra produttori vitivinicoli di Torpe di Mosto κ.λπ. κατά Επιτροπής*, Συλλογή 1995, σ. II-1941, σκέψη 48, και την παρατιθέμενη σ' αυτή νομολογία).
- 54 Δεύτερον, οι προσφεύγοντες στηρίζονται στα επιχειρήματα που αντλούνται από τη φερόμενη συμμετοχή τους στη διαδικασία εκδόσεως των επίδικων αποφάσεων.
- 55 Συναφώς, το Πρωτοδικείο παρατηρεί, πρώτον, ότι η σχετική κανονιστική ρύθμιση, και ειδικότερα η οδηγία 90/425, δεν περιλαμβάνει καμιά διάταξη κατά την οποία η Επιτροπή, πριν από την έκδοση μιας αποφάσεως που στηρίζεται στο άρθρο 10, παράγραφος 3 ή 4, της οδηγίας, υποχρεούται να ακολουθήσει μια διαδικασία στο πλαίσιο της οποίας τα πρόσωπα της κατηγορίας στην οποία ανήκουν οι προσφεύγοντες έχουν δικαίωμα ακροάσεως.
- 56 Εξάλλου, δεν συνάγεται από τη νομολογία, ειδικότερα από την προαναφερθείσα απόφαση *Technische Universität München*, ότι, έστω και ελλείψει μιας τέτοιας διατάξεως, η Επιτροπή υπείχε την υποχρέωση να ακούσει τους προσφεύγοντες. Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι, στο πλαίσιο εκείνης της προδικαστικής υποθέσεως, το Δικαστήριο έπρεπε να αποφανθεί επί του κύρους μιας αποφάσεως της Επιτροπής, κατά την οποία ορισμένος τύπος μικροσκοπίου, όπως εκείνου που είχε αγοράσει το *Technische Universität München*, δεν μπορούσε να εισαχθεί ατελώς στην Κοινότητα επειδή συσκευές που είχαν ισότιμη επιστημονική αξία με την αγορασθείσα από το πανεπιστήμιο συσκευή, οι οποίες μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τους ίδιους σκοπούς, κατασκευάζονταν εντός της Κοινότητας. Με την απόφασή του, το Δικαστήριο παρατήρησε ότι το πανεπιστήμιο γνώριζε καλύτερα τα χαρακτηριστικά που έπρεπε να συγκεντρώνει η σχετική συσκευή, ενόψει των σχεδιαζομένων εργα-

σιών. Το Δικαστήριο συνήγαγε απ' αυτό ότι, έστω και ελλείψει ρητής συναφούς διατάξεως, το πανεπιστήμιο είχε το δικαίωμα να ακουσθεί κατά τη διοικητική διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής.

- 57 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι οι ειδικές περιστάσεις που έδωσαν λαβή στην υπόθεση Technische Universität München ελλείπουν εν προκειμένω, οπότε η λύση στην οποία κατέληξε το Δικαστήριο στην υπόθεση εκείνη, και την οποία άλλωστε εφάρμοσε το Πρωτοδικείο στην απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 1995, T-346/94, France-aviation κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. II-2841, σκέψη 36), δεν μπορεί να γίνει δεκτή εν προκειμένω. Συγκεκριμένα, αντίθετα προς ό,τι συνέβαινε στην υπόθεση Technische Universität München, στην παρούσα διαφορά η Επιτροπή δεν εξέδωσε τις βαλλόμενες αποφάσεις για να επιλύσει ζήτημα που αφορούσε, de facto, ειδικά έναν σαφώς καθορισμένο επιχειρηματία. Άλλωστε, στην παρούσα υπόθεση δεν πρόκειται για κατάσταση στην οποία οι προσφεύγοντες γνωρίζουν, εξ ορισμού, καλώς τα χαρακτηριστικά του οικείου τομέα.
- 58 Το Πρωτοδικείο παρατηρεί, εξάλλου, ότι υποχρέωση της Επιτροπής να ακούσει, πριν από την έκδοση μιας απόφασης παρόμοιας με τις προσβαλλόμενες εν προκειμένω, τους ενδιαφερόμενους επιχειρηματίες, όπως είναι οι προσφεύγοντες, δύσκολα συμβιβάζεται, αφενός, με τον στόχο της οδηγίας 90/425, δηλαδή την προστασία της υγείας των ζώων και των ανθρώπων, και, αφετέρου, προς τη φύση των συντηρητικών μέτρων, τα οποία λαμβάνονται σε περίπτωση ανάγκης και, επομένως, πρέπει να μπορούν να λαμβάνονται ταχέως.
- 59 Τέλος, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι το γεγονός ότι ένα πρόσωπο παρεμβαίνει, κατά τον ένα ή τον άλλο τρόπο, στη διαδικασία εκδόσεως μιας κοινοτικής πράξεως, ιδίως απευθύνοντας στο αρμόδιο κοινοτικό όργανο επιστολές επικρίνουσες την πράξη που έχει ήδη εκδοθεί και προσπαθώντας να κάμψει την εν συνεχεία δραστηριότητά του, δεν είναι καθ'αυτό ικανό να εξατομικεύσει το πρόσωπο αυτό (βλ. επίσης διάταξη του Πρωτοδικείου της 9ης Αυγούστου 1995, T-585/93, Greenpeace κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-2205, σκέψη 56).

- 60 Υπό τις περιστάσεις αυτές, τα επιχειρήματα που οι προσφεύγοντες αντλούν από τη φερόμενη συμμετοχή τους στη διαδικασία εκδόσεως των επίδικων αποφάσεων πρέπει να απορριφθούν.
- 61 Τρίτον, τέλος, οι προσφεύγοντες επικαλούνται την προαναφερθείσα απόφαση Πειραική-Πατραϊκή κ.λπ. κατά Επιτροπής. Συναφώς, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι, κατά πάγια έκτοτε νομολογία, το γεγονός ότι η Επιτροπή έχει, δυνάμει ειδικών διατάξεων, την υποχρέωση να λαμβάνει υπόψη τις συνέπειες της πράξεως που σχεδιάζει να εκδώσει επί της καταστάσεως ορισμένων ιδιωτών είναι ασφαλώς ικανό να εξατομικεύσει τους ιδιώτες αυτούς (βλ., εκτός από την προαναφερθείσα απόφαση Πειραική-Πατραϊκή κ.λπ. κατά Επιτροπής, την απόφαση του Δικαστηρίου της 26ης Ιουνίου 1990, C-152/88, Sofrimport κατά Επιτροπής, Συλλογή, σ. I-2477, σκέψη 11, και την προαναφερθείσα απόφαση Antillean Rice Mills κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 67).
- 62 Στην προκειμένη περίπτωση, πάντως, η κοινοτική κανονιστική ρύθμιση, ειδικότερα η οδηγία 90/425, δεν περιλαμβάνει καμιά διάταξη υποχρεώουσα την Επιτροπή να λαμβάνει υπόψη, όταν εκδίδει απόφαση παρόμοια προς τις επίδικες αποφάσεις, τις συνέπειες που η απόφαση μπορεί να έχει επί της καταστάσεως ιδιωτών όπως των προσφευγόντων. Ως εκ τούτου, το επιχείρημα αυτό πρέπει επίσης να απορριφθεί.
- 63 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι οι λοιποί προσφεύγοντες, πλην των ενώσεων, δεν απέδειξαν ότι έχουν θιγεί από τις επίδικες αποφάσεις λόγω ορισμένων ειδικών χαρακτηριστικών τους ή ότι υπάρχει πραγματική κατάσταση που τους χαρακτηρίζει, ενόψει των αποφάσεων αυτών, σε σχέση με οποιονδήποτε άλλον επιχειρηματία. Κατά συνέπεια, οι επίδικες αποφάσεις δεν τους αφορούν ατομικά. Επομένως, τα ακυρωτικά αιτήματα που υπέβαλαν κρίνονται απαράδεκτα, χωρίς να χρειάζεται να εξεταστεί το ζήτημα εάν οι αποφάσεις αυτές τους αφορούν άμεσα.

Επί του παραδεκτού των ακυρωτικών αιτημάτων που υπέβαλαν οι ενώσεις οι οποίες περιλαμβάνονται μεταξύ των προσφευγόντων

64 Από τη νομολογία προκύπτει ότι προσφυγή ακυρώσεως ασκηθείσα από ένωση η οποία δεν είναι αποδέκτης της αποφάσεως είναι παραδεκτή σε δύο περιπτώσεις. Στην πρώτη, όταν η ένωση νομιμοποιείται λόγω ιδίου συμφέροντος, ιδίως διότι η θέση της ως διαπραγματευτή έχει θιγεί από την πράξη της οποίας ζητείται η ακύρωση (βλ., για παράδειγμα, την προαναφερθείσα απόφαση Van der Kooy κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψεις 17 έως 25). Στη δεύτερη, όταν η ένωση, ασκώντας την προσφυγή της, υποκατέστησε ένα ή περισσότερα από τα μέλη της που εκπροσωπεί, υπό την προϋπόθεση ότι τα ίδια τα μέλη της ήσαν σε θέση να ασκήσουν παραδεκτώς την προσφυγή (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Ιουλίου 1995, T-447/93, T-448/93 και T-449/93, ΑΙΤΕC κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-1971, σκέψη 60).

65 Στην προκειμένη περίπτωση, όμως, οι προσφεύγουσες ενώσεις δεν ανέπτυξαν κανένα επιχείρημα με το οποίο να αποδεικνύουν ότι έχουν ίδιο συμφέρον να επιτύχουν την ακύρωση των προσβαλλομένων αποφάσεων. Ειδικότερα, δεν απέδειξαν ότι έχουν θιγεί υπό την ιδιότητά τους ως διαπραγματευτών. Επιπλέον, έχει κριθεί ήδη ότι οι λοιποί προσφεύγοντες πλην των ενώσεων δεν μπορούν να ασκήσουν παραδεκτώς την προσφυγή ακυρώσεως (βλ. πιο πάνω σκέψεις 49 έως 63). Κατά συνέπεια, τα ακυρωτικά αιτήματα που υπέβαλαν οι προσφεύγουσες ενώσεις δεν κρίνονται παραδεκτά επειδή οι ενώσεις αυτές έχουν υποκαταστήσει ορισμένα από τα μέλη τους. Ως εκ τούτου, τα αιτήματά τους δεν είναι παραδεκτά.

66 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι τα ακυρωτικά αιτήματα στο σύνολό τους είναι απαράδεκτα και, επομένως, πρέπει να απορριφθούν.

B — Το παραδεκτό των αιτημάτων αποζημιώσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- ⁶⁷ Οι ενάγοντες υποστηρίζουν ότι, σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου της 26ης Φεβρουαρίου 1986, 175/84, Krohn κατά Επιτροπής (Συλλογή 1986, σ. 753, σκέψη 26), τα αιτήματά τους περί αποζημιώσεως, που στηρίζονται στα άρθρα 178 και 215 της Συνθήκης, είναι παραδεκτά ανεξαρτήτως του ζητήματος αν τα ακυρωτικά αιτήματα είναι παραδεκτά. Δέχονται ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, το παραδεκτό του αιτήματος αποζημιώσεως μπορεί να εξαρτάται από την εξάντληση των ενδίκων μέσων του εσωτερικού δικαίου, προβάλλουν όμως ότι η ένσταση αυτή δεν διαδραματίζει κανένα ρόλο εν προκειμένω, διότι οι επίδικες αποφάσεις δεν άφησαν καμιά επιλογή στα κράτη μέλη και ασφαλώς όχι στις Κάτω Χώρες.
- ⁶⁸ Η Επιτροπή παρατηρεί ότι οι αποφάσεις 93/128 και 93/177 τέθηκαν σε εφαρμογή στις Κάτω Χώρες με εθνικά μέτρα, από τα υπομνήματα δε των εναγόντων προκύπτει ότι αυτοί κίνησαν επίσης διαδικασίες κατά των ολλανδικών αρχών ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων. Θεωρεί ότι αυτά τα ένδικα μέσα εσωτερικού δικαίου πρέπει να εξαντληθούν προτού ασκηθεί αγωγή αποζημιώσεως ενώπιον του κοινοτικού δικαστή. Η εναγομένη υποστηρίζει ότι, εν πάση περιπτώσει, οι ενώσεις που περιλαμβάνονται μεταξύ των εναγόντων δεν μπορούν να αποδείξουν την ύπαρξη προσωπικού συμφέροντος στις παρούσες υποθέσεις και ισχυρίζεται ότι τα αιτήματα αποζημιώσεως είναι επομένως απαράδεκτα καθόσον αφορούν τις ενώσεις αυτές.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

Επί του παραδεκτού των αιτημάτων αποζημιώσεως που υπέβαλαν οι λοιποί ενάγοντες πλην των ενώσεων

- ⁶⁹ Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει, καταρχάς, ότι, κατά πάγια νομολογία, η αγωγή αποζημιώσεως αποτελεί αυτοτελές ένδικο βοήθημα, που επιτελεί δική του λει-

τουργία στο πλαίσιο του συστήματος των ενδίκων βοηθημάτων που προβλέπει η Συνθήκη (βλ., για παράδειγμα, την προαναφερθείσα απόφαση Krohn κατά Επιτροπής, σκέψη 26, και την απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Δεκεμβρίου 1994, T-489/93, Unifruit Hellas κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. II-1201, σκέψη 31). Το Πρωτοδικείο παρατηρεί, εν συνεχεία, ότι, με τα εισαγωγικά της δίκης έγγραφα, οι λοιποί ενάγοντες πλην των ενώσεων ανέφεραν κατά τρόπο επαρκώς σαφή τους λόγους για τους οποίους θεωρούν ότι συντρέχουν οι απαιτούμενες προϋποθέσεις προς αποκατάσταση της ζημίας που θεωρούν ότι υπέστησαν, ώστε να συντρέχουν ως προς αυτούς οι απαιτήσεις του άρθρου 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας.

70 Ως προς το επιχείρημα που αντλεί η Επιτροπή από το γεγονός ότι οι ενάγοντες δεν έχουν εξαντλήσει τα εθνικά ένδικα μέσα, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι, για να κριθεί γι' αυτόν τον λόγο απαράδεκτη η αγωγή αποζημιώσεως, πρέπει τα εθνικά ένδικα μέσα να εξασφαλίζουν αποτελεσματικά την προστασία των ιδιωτών που θεωρούν ότι βλάπτονται από τις πράξεις των κοινοτικών οργάνων (βλ., για παράδειγμα, την απόφαση του Δικαστηρίου της 30ής Μαΐου 1989, 20/88, Roquette frères κατά Επιτροπής, Συλλογή 1989, σ. 1553, σκέψη 15).

71 Αυτό δεν συμβαίνει εν προκειμένω, καθόσον η προβαλλόμενη παρανομία στο πλαίσιο των αιτημάτων αποζημιώσεως δεν προέρχεται από εθνικό οργανισμό, αλλά από κοινοτικό όργανο. Επομένως, οι ζημιές που μπορούσαν ενδεχομένως να προκύψουν από την εφαρμογή της κοινοτικής κανονιστικής ρυθμίσεως εκ μέρους των ολλανδικών αρχών είναι καταλογιστέες στην Κοινότητα (βλ., για παράδειγμα, την προαναφερθείσα απόφαση Krohn κατά Επιτροπής, σκέψεις 18 και 19, και την απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Μαΐου 1992, C-104/89 και C-37/90, Mulder κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. I-3061, σκέψη 9).

72 Επειδή ο κοινοτικός δικαστής έχει αποκλειστική αρμοδιότητα να αποφαινεται, δυνάμει του άρθρου 215 της Συνθήκης, επί των αγωγών προς αποκατάσταση ζημίας που καταλογίζεται στην Κοινότητα (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 27ης Σεπτεμβρίου 1988, 106/87 έως 120/87, Αστερίς κ.λπ. κατά Ελληνικής Δημοκρατίας και ΕΟΚ, Συλλογή 1988, σ. 5515, σκέψη 14, και της 19ης Μαρτίου 1992, C-282/90, Vreugdenhil κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. I-1937, σκέψη 14), τα εθνικά ένδικα μέσα δεν θα μπορούσαν ipso facto να διασφαλίσουν στους ενάγοντες αποτελεσματική προστασία των δικαιωμάτων τους. Κατά συνέπεια,

το επιχείρημα της Επιτροπής που αντλείται από τη μη εξάντληση των εσωτερικών ενδίκων μέσων πρέπει να απορριφθεί.

- 73 Άλλωστε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, οι ενάγοντες διευκρίνισαν ότι η ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων διαδικασία που είχαν κινήσει κατά των ολλανδικών αρχών, περατωθείσα ήδη, δεν αφορούσε τις αποφάσεις 93/128 και 93/177, αλλά τον τρόπο με τον οποίο οι αρχές αυτές έθεσαν σε εφαρμογή την απόφαση 93/243. Κατά συνέπεια, στην προκειμένη περίπτωση δεν υπάρχει κανένας κίνδυνος να αποζημιωθούν οι ενάγοντες δύο φορές *in idem*.
- 74 Για τους προαναφερθέντες λόγους, τα αιτήματα αποζημιώσεως που υπέβαλαν οι λοιποί ενάγοντες πλην των ενώσεων είναι παραδεκτά.

Επί του παραδεκτού των αιτημάτων αποζημιώσεως που υπέβαλαν οι ενώσεις που περιλαμβάνονται μεταξύ των εναγόντων

- 75 Το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι, κατά το άρθρο 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας, το εισαγωγικό της δίκης έγγραφο πρέπει να αναφέρει το αντικείμενο της διαφοράς και συνοπτική έκθεση των ισχυρισμών των οποίων γίνεται επίκληση. Για να συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις αυτές, η αγωγή με την οποία ζητείται η αποκατάσταση της ζημίας που προκάλεσε ένα κοινοτικό όργανο πρέπει να περιλαμβάνει τα στοιχεία τα οποία επιτρέπουν να εξακριβωθεί, μεταξύ άλλων, η ζημία την οποία ο ενάγων ισχυρίζεται ότι υπέστη, καθώς και ο χαρακτήρας και η έκταση της ζημίας αυτής. Εξάλλου, η παράβαση του εν λόγω άρθρου 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ', στοιχειοθετεί έναν από τους λόγους απαραδέκτου που το Πρωτοδικείο μπορεί οποτεδήποτε να εξετάσει αυτεπαγγέλτως δυνάμει του άρθρου 113 του Κανονισμού Διαδικασίας (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 10ης Ιουλίου 1990, T-64/89, *Automec* κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. II-367, σκέψεις 73 και 74).
- 76 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, με τις δύο αγωγές, οι ενάγουσες ενώσεις δεν προέβαλαν κανένα στοιχείο σχετικό με τη ζημία που έχουν υποστεί από τις επί-

δικες αποφάσεις· όλες οι πληροφορίες και όλα τα στοιχεία σχετικά με τη ζημία αφορούν τους λοιπούς ενάγοντες.

- 77 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, εξάλλου, ότι οι ενάγουσες ενώσεις δεν απέδειξαν, ούτε καν προέβαλαν, ότι ασκούν το δικαίωμα υποκαταστάσεως που τους είχαν εκχωρήσει άλλα πρόσωπα (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 4ης Οκτωβρίου 1979, 238/78, Ireks-Arkady κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1979/II, σ. 451, σκέψη 5).
- 78 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι τα αιτήματα αποζημιώσεως των ενώσεων οι οποίες περιλαμβάνονται μεταξύ των εναγόντων είναι απαράδεκτα.

Το βάσιμο των αιτημάτων αποζημιώσεως που υπέβαλαν οι λοιποί ενάγοντες πλην των ενώσεων

A — Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

- 79 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 215, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ορίζει ότι, στο πεδίο της εξωσυμβατικής ευθύνης, η Κοινότητα υποχρεούται, σύμφωνα με τις γενικές αρχές του δικαίου που είναι κοινές στα δίκαια των κρατών μελών, να αποκαθιστά τη ζημία που προξενούν τα όργανα κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.
- 80 Σύμφωνα με πάγια νομολογία του Δικαστηρίου και του Πρωτοδικείου, η θεμελίωση εξωσυμβατικής ευθύνης της Κοινότητας εξαρτάται από τη συνδρομή ενός συνόλου προϋποθέσεων που αναφέρονται στον παράνομο χαρακτήρα της συμπεριφοράς που προσάπτεται στο κοινοτικό όργανο, στην ύπαρξη πραγματικής ζημίας, καθώς και στην ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της συμπεριφοράς και της προβαλλομένης ζημίας (βλ., για παράδειγμα, την απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Δεκεμβρίου 1981, 197/80 έως 200/80, 243/80, 245/80 και

247/80, Ludwigshafener Walzmühle κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1981, σ. 3211, σκέψη 18, και την απόφαση του Πρωτοδικείου της 18ης Σεπτεμβρίου 1995, T-168/94, Blackspur κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-2627, σκέψη 38).

- 81 Κατά την πρώτη προϋπόθεση, σχετικά με την ύπαρξη παράνομης συμπεριφοράς, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι η ευθύνη της Κοινότητας από κανονιστικές πράξεις, ιδίως εκείνες που αφορούν την οικονομική πολιτική, γεννάται μόνο σε περίπτωση παραβάσεως υπέρτερου κανόνα δικαίου. Εάν το κοινοτικό όργανο εξέδωσε την πράξη κατά την άσκηση ευρείας διακριτικής εξουσίας, για να θεμελιωθεί ευθύνη της Κοινότητας απαιτείται, επιπλέον, η παράβαση να είναι κατάφωρη, δηλαδή να έχει πρόδηλο και σοβαρό χαρακτήρα (βλ., για παράδειγμα, αποφάσεις του Δικαστηρίου της 2ας Δεκεμβρίου 1971, 5/71, Schöppenstedt κατά Συμβουλίου, Συλλογή τόμος 1971, σ. 1025, σκέψη 11, και της 25ης Μαΐου 1978, 83/76 και 94/86, 4/77, 15/77 και 40/77, HNL κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1978, σ. 381, σκέψη 6).
- 82 Επομένως, επιβάλλεται να εξεταστεί, πρώτον, αν οι επίδικες αποφάσεις είναι κανονιστικές πράξεις και, εν συνεχεία, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, αν η Επιτροπή εξέδωσε τις αποφάσεις κατά την άσκηση ευρείας διακριτικής εξουσίας.

B — Το ζήτημα εάν οι επίδικες αποφάσεις είναι κανονιστικές πράξεις

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 83 Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι επίδικες αποφάσεις είναι κανονιστικές πράξεις. Υπογραμμίζει, κυρίως, ότι οι αποφάσεις έχουν γενική ισχύ, εφαρμόζονται σε καταστάσεις περιγραφόμενες αντικειμενικά και αναπτύσσουν έννομα αποτελέσματα για γενικές κατηγορίες προσώπων που καθορίζονται αφηρημένα.

84 Οι ενάγοντες αντιτάσσουν, πρώτον, ότι δεν πρόκειται στην περίπτωση αυτή για κανονισμούς ή οδηγίες που έχουν κανονιστικό χαρακτήρα δυνάμει του άρθρου 189 της Συνθήκης, αλλά για ατομικές αποφάσεις. Ως εκ τούτου, κατ' αυτούς, οι αποφάσεις δεν έχουν γενική ισχύ αλλά απευθύνονται αποκλειστικά σε δύο αποδέκτες οριζόμενους ατομικά, ήτοι τις Κάτω Χώρες και την Ιταλία. Επιπλέον, οι ενάγοντες αρνούνται ότι οι αποφάσεις εφαρμόζονται σε καταστάσεις περιγραφόμενες αντικειμενικά, εφόσον δεν περιγράφουν την παραμικρή κατάσταση, αλλά επιβάλλουν μόνο συγκεκριμένες υποχρεώσεις στους δύο αποδέκτες.

85 Οι ενάγοντες παρατηρούν επίσης ότι τα δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα που οι επίδικες αποφάσεις αναπτύσσουν, ως προς αυτούς, δεν απορρέουν από τις ίδιες τις αποφάσεις, αλλά από τα μέτρα που έλαβαν οι ολλανδικές αρχές προς εκτέλεση των αποφάσεων αυτών, δηλαδή, κυρίως, από το γεγονός ότι οι αρχές αυτές αρνήθηκαν να εκδώσουν τα αναγκαία πιστοποιητικά εξαγωγής. Εξάλλου, υπογραμμίζουν ότι η ύπαρξη αυτών των εκτελεστικών μέτρων ουδόλως επηρεάζει σε τίποτε το παραδεκτό των αγωγών αποζημιώσεως, δεδομένου ότι οι αποφάσεις δεν άφησαν περιθώριο εκτιμήσεως στις ολλανδικές αρχές.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

86 Το Πρωτοδικείο παρατηρεί, προκαταρκτικώς, ότι κατά πάγια νομολογία η φύση μιας πράξεως δεν μπορεί να αναζητηθεί στην εξωτερική της μορφή, αλλά στη γενική ή όχι ισχύ της πράξεως (βλ., για παράδειγμα, προαναφερθείσα απόφαση Zuckerfabrik Watenstedt κατά Συμβουλίου, σ. 795, και την απόφαση του Δικαστηρίου της 5ης Μαΐου 1977, 101/76, Koninklijke Scholten Honig κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1977, σ. 257, σκέψεις 7 και 9).

87 Συναφώς, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, δυνάμει του άρθρου 1 της αποφάσεως 93/128, οι Κάτω Χώρες και η Ιταλία υποχρεούνται, κατά τη διάρκεια εφαρμογής της αποφάσεως, να μην αποστέλλουν ζώντες χοίρους προς τα άλλα κράτη μέλη. Είναι αληθές ότι, έναντι των δύο αυτών κρατών μελών, η απόφαση αναπτύσσει τα έννομα αποτελέσματα μιας ατομικής πράξεως. Πάντως,

έναντι των εναγόντων, η απόφαση αναπτύσσει αποτελέσματα μιας πράξεως γενικής ισχύος, κατά τον ίδιο τρόπο που θα ανέπτυξε, για παράδειγμα, ένας κανονισμός ο οποίος θα απαγόρευε σε εξαγωγείς εγκατεστημένους στις Κάτω Χώρες και στην Ιταλία να εξαγάγουν ζώντες χοίρους προς άλλα κράτη μέλη. Επομένως, η απόφαση 93/128 είναι πράξη η οποία, ως προς την αφηρημένη κατηγορία στην οποία ανήκουν οι ενάγοντες, έχει γενική ισχύ και, ως εκ τούτου, είναι ως προς αυτούς κανονιστικής φύσεως.

- ⁸⁸ Δεύτερον, όσον αφορά την απόφαση 93/177, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι η απόφαση αυτή επιβάλλει, ιδίως, ορισμένους όρους που πρέπει να πληρούν οι εξαγωγές ζώντων χοίρων που αποστέλλονται από την Ιταλία και τις Κάτω Χώρες προς τα άλλα κράτη μέλη (βλ. άρθρο 1 της αποφάσεως). Οι όροι αυτοί είναι διατυπωμένοι κατά τρόπο γενικό και αφηρημένο, αναπτύσσοντας έννομα αποτελέσματα για κατηγορίες προσώπων οι οποίες καθορίζονται κατά τρόπο γενικό και αφηρημένο. Κατά συνέπεια, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η απόφαση 93/177 έχει γενική ισχύ και, ως εκ τούτου, είναι κανονιστικής φύσεως.

Γ — Το ζήτημα εάν η Επιτροπή εξέδωσε τις επίδικες αποφάσεις ασκώντας ευρεία διακριτική εξουσία

Επιχειρήματα των διαδίκων

- ⁸⁹ Οι ενάγοντες θεωρούν ότι οι αρμοδιότητες που παρέχονται στην Επιτροπή με την οδηγία 90/425, ειδικότερα με το άρθρο 10, παράγραφος 3, δεν της αφήνουν ευρεία διακριτική εξουσία. Υποστηρίζουν, επομένως, ότι η Επιτροπή δεν εξέδωσε τις επίδικες αποφάσεις ασκώντας ευρεία διακριτική εξουσία.
- ⁹⁰ Η Επιτροπή θεωρεί ότι εξέδωσε τις επίδικες αποφάσεις ασκώντας ευρεία διακριτική εξουσία. Συναφώς, παρατηρεί ότι το κανονιστικό πλαίσιο της οδηγίας 90/425, που της παρέχει μια τέτοια εξουσία, πρέπει να επεκταθεί στις αποφάσεις που λαμβάνονται προς εκτέλεση των διατάξεων της οδηγίας.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 91 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει καταρχάς ότι, εάν ληφθεί υπόψη, αφενός, η αναφορά στο άρθρο 43 της Συνθήκης που γίνεται με την οδηγία 90/425, βάσει της οποίας εκδόθηκαν οι επίδικες αποφάσεις, και, αφετέρου, το περιεχόμενό τους, οι επίδικες αποφάσεις εμπίπτουν στον τομέα της κοινής γεωργικής πολιτικής, τομέας όπου κανονικά πρέπει να αναγνωρισθεί στα κοινοτικά όργανα ευρεία εξουσία εκτιμήσεως, λαμβανομένων υπόψη των ευθυνών που τους αναθέτει η Συνθήκη (βλ., για παράδειγμα, την απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Μαρτίου 1987, 27/85, *Vandermoordele κατά Επιτροπής*, Συλλογή 1987, σ. 1129, σκέψη 31).
- 92 Το Πρωτοδικείο παρατηρεί εν συνεχεία ότι, όσον αφορά ειδικότερα την απόφαση 93/128, αυτή εκδόθηκε βάσει του άρθρου 10, παράγραφος 3, της οδηγίας 90/425. Το άρθρο αυτό ορίζει ότι, «εάν η Επιτροπή δεν έχει ενημερωθεί για τα ληφθέντα μέτρα ή εάν κρίνει ότι τα ληφθέντα μέτρα είναι ανεπαρκή, μπορεί (...) να λαμβάνει συντηρητικά μέτρα (...)». Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι από τις λέξεις «κρίνει» και ειδικότερα «μπορεί» προκύπτει σαφώς ότι η Επιτροπή διαθέτει ευρεία εξουσία εκτιμήσεως προς έκδοση αποφάσεως που βασίζεται στο άρθρο αυτό.
- 93 Όσον αφορά ειδικότερα την απόφαση 93/177, το Πρωτοδικείο σημειώνει, καταρχάς, ότι αυτή εκδόθηκε βάσει του άρθρου 10, παράγραφος 4, της οδηγίας 90/425. Πράγματι, μολοντί από τη δεύτερη αιτιολογική αναφορά της αποφάσεως προκύπτει, στο ολλανδικό κείμενο, ότι αυτή εκδόθηκε βάσει του άρθρου 10, παράγραφος 3, της οδηγίας, προκύπτει σαφώς από όλα τα άλλα γλωσσικά κείμενα, καθώς και από το ότι μνημονεύεται στην απόφαση η διαβούλευση της μόνιμης κτηνιατρικής επιτροπής, ότι πρόκειται, στο ολλανδικό κείμενο, για ολισθήμα γραφίδος και ότι η απόφαση εκδόθηκε στην πραγματικότητα βάσει του άρθρου 10, παράγραφος 4, της οδηγίας 90/425.
- 94 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει εν συνεχεία ότι το άρθρο 10, παράγραφος 4, της οδηγίας 90/425 ορίζει ότι «η Επιτροπή (...) θεσπίζει, με τη διαδικασία του άρθρου 17, τα απαραίτητα μέτρα (...)». Η σχετική διαδικασία επιβάλλει όπως η

μόνιμη κτηνιατρική επιτροπή διατυπώσει γνώμη επί των μέτρων που προτείνει η Επιτροπή. Η τελευταία δεν μπορεί να λάβει τα σχετικά μέτρα παρά μόνον αν η γνώμη της επιτροπής είναι θετική: σε περίπτωση αρνητικής γνώμης, η Επιτροπή οφείλει να υποβάλει τα μέτρα στο Συμβούλιο.

- 95 Το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι η διαδικασία του άρθρου 17 της οδηγίας 90/425 περιορίζει, κατά κάποιο τρόπο, την εξουσία εκτιμήσεως της Επιτροπής όταν αυτή προτίθεται να θεσπίσει μέτρα βάσει του άρθρου 10, παράγραφος 4. Πάντως, ενόψει κυρίως του γεγονότος ότι η πρωτοβουλία για τα μέτρα ανήκε στην Επιτροπή, ότι μπορεί να προσδιορίζει, σε πρώτο βαθμό, το περιεχόμενο και τη φύση των μέτρων αυτών, το δε άρθρο 10, παράγραφος 4, δεν προβλέπει κανέναν άλλο όρο από τον οποίο να εξαρτάται η άσκηση της εξουσίας της Επιτροπής, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η Επιτροπή διαθέτει επίσης ευρεία εξουσία εκτιμήσεως προς έκδοση αποφάσεως βάσει του άρθρου αυτού.
- 96 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι οι επίδικες αποφάσεις αποτελούν, έναντι των εναγόντων, κανονιστικές πράξεις τις οποίες η Επιτροπή εξέδωσε ασκώντας την ευρεία διακριτική της εξουσία. Κατά συνέπεια, η Κοινότητα υπέχει ευθύνη για τη ζημία που οι ενάγοντες ισχυρίζονται ότι υπέστησαν λόγω των επίδικων αποφάσεων μόνον αν η Επιτροπή παρέβη κατάφωρα υπέρτερο κανόνα δικαίου που προστατεύει τους ιδιώτες.
- 97 Σ' αυτό το στάδιο της συλλογιστικής, επιβάλλεται καταρχάς να διερευνηθεί ποιοι είναι, μεταξύ των κανόνων των οποίων την παράβαση εκ μέρους της Επιτροπής επικαλούνται οι ενάγοντες, οι υπέρτεροι κανόνες δικαίου που προστατεύουν τους ιδιώτες. Επιβάλλεται εν συνεχεία να εξεταστεί αν η Επιτροπή, εκδίδοντας τις επίδικες αποφάσεις, προέβη σε κατάφωρη παραβίαση ενός ή περισσότερων από τους κανόνες αυτούς.

Δ — Οι υπέρτεροι κανόνες δικαίου που προστατεύουν τους ιδιώτες

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

- 98 Προς απόδειξη της ελλείψεως νομιμότητας των επίδικων αποφάσεων, οι ενάγοντες επικαλούνται έξι πανομοιότυπους λόγους στις δύο υποθέσεις. Ο πρώτος αντλείται από την παράβαση του άρθρου 10, παράγραφος 3, της οδηγίας 90/425, ο δεύτερος από την παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας, ο τρίτος από την κατάχρηση εξουσίας, ο τέταρτος από την παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως, ο πέμπτος από την παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και, τέλος, ο έκτος από την προσβολή του δικαιώματος ακροάσεως. Εξάλλου, στην υπόθεση T-484/93, οι ενάγοντες προβάλλουν έναν ακόμη λόγο, που αντλείται από την παράβαση του άρθρου 190 της Συνθήκης.

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 99 Με τα υπομνήματά τους, οι διάδικοι συζητούν, ιδίως, το ζήτημα αν το άρθρο 10, παράγραφος 3, της οδηγίας 90/425 συνιστά υπέρτερο κανόνα δικαίου που προστατεύει τους ιδιώτες.
- 100 Οι ενάγοντες έχουν τη γνώμη ότι η εν λόγω διάταξη προσφέρει επίσης εγγυήσεις στους ιδιώτες. Προς στήριξη του ισχυρισμού αυτού, παραπέμπουν στην προαναφερθείσα απόφαση Sofrimport κατά Επιτροπής (σκέψη 26).
- 101 Η Επιτροπή θεωρεί ότι το άρθρο 10, παράγραφος 3, της οδηγίας 90/425 δεν περιλαμβάνει εγγυήσεις αποβλέπουσες στην προστασία των ιδιωτών, αλλά περιορίζεται αποκλειστικά στην κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ των κρατών μελών και της Κοινότητας. Παρατηρεί ότι από την προαναφερθείσα απόφαση Vreugdenhil κατά Επιτροπή (σκέψεις 20 και 21) προκύπτει ότι ένας τέτοιος κανόνας περί αρμοδιότητας δεν περιλαμβάνεται στους «υπέρτερους κανόνες δικαίου» και ότι η παράβαση του κανόνα αυτού δεν μπορεί, επομένως, να θεμελιώσει εν προκειμένω την ευθύνη της Κοινότητας.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

102 Το Πρωτοδικείο δέχεται ότι οι ακόλουθοι ισχυρισμοί αφορούν όλοι παράβαση υπέρτερου κανόνα δικαίου που προστατεύει τους ιδιώτες:

- ο ισχυρισμός περί παραβίασεως της αρχής της αναλογικότητας (βλ., για παράδειγμα, απόφαση του Δικαστηρίου της 13ης Νοεμβρίου 1973, 63/72 έως 69/72, Werhahn κ.λπ. κατά Συμβουλίου, Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 759, σκέψεις 14 έως 28, ειδικότερα σκέψη 18· προαναφερθείσα απόφαση Unifruit Hellas κατά Επιτροπής, σκέψη 42)·
- ο ισχυρισμός περί καταχρήσεως εξουσίας (βλ., για παράδειγμα, απόφαση του Δικαστηρίου της 6ης Ιουνίου 1990, C-119/88, ΑΕΡΡΟ κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-2189, σκέψη 19· προαναφερθείσα απόφαση Unifruit Hellas κατά Επιτροπής, σκέψη 40)·
- ο ισχυρισμός περί παραβίασεως της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως (βλ., για παράδειγμα, απόφαση του Δικαστηρίου της 4ης Οκτωβρίου 1979, 64/76 και 113/76, 167/78 και 239/78, 27/79, 28/79 και 45/79, Dumortier frères κ.λπ. κατά Συμβουλίου, Συλλογή τόμος 1979/II, σ. 515, σκέψη 11· απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Ιουνίου 1991, T-120/87, Stahlwerke Peine-Salzgitter κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. II-279, σκέψη 92)·
- ο ισχυρισμός περί παραβίασεως της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης (βλ., για παράδειγμα, προαναφερθείσες αποφάσεις Mulder κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, σκέψη 15, Unifruit Hellas κατά Επιτροπής, σκέψη 42)·
- ο ισχυρισμός περί προσβολής του δικαιώματος ακροάσεως (βλ., συναφώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 29ης Ιουνίου 1994, C-135/92, Fiskano κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. I-2885, σκέψεις 39 και 40).

103 Όσον αφορά, εν συνεχεία, το άρθρο 10, παράγραφος 3, της οδηγίας 90/425, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι το άρθρο αυτό δεν μπορεί να θεωρηθεί ως υπέρτερος κανόνας δικαίου που προστατεύει τους ιδιώτες παρά μόνον κατά το μέτρο που προβλέπει ότι τα συντηρητικά μέτρα μπορούν να λαμβάνονται «όσον αφορά τα ζώα (...) που προέρχονται από την πληγείσα από την επιζωοτία περιοχή ή από συγκεκριμένη εκμετάλλευση, κέντρο ή οργανισμό». Το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι πρόκειται για έκφραση της αρχής της αναλογικότητας, η οποία αποτελεί ήδη αντικείμενο ξεχωριστού ισχυρισμού (βλ. πιο πάνω σκέψη 102).

104 Τέλος, όσον αφορά τον ισχυρισμό περί της αιτιολογίας των επιδίκων αποφάσεων, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου και του Πρωτοδικείου, η υποχρέωση αιτιολογήσεως, που καθιερώνει το άρθρο 190 της Συνθήκης, δεν συνιστά υπέρτερο κανόνα δικαίου που προστατεύει τους ιδιώτες (βλ. αποφάσεις του Δικαστηρίου της 15ης Σεπτεμβρίου 1982, 106/81, Kind κατά ΕΟΚ, Συλλογή 1982, σ. 2885, σκέψη 14, και προαναφερθείσες αποφάσεις AERPO κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 20, και Unifruit Hellas κατά Επιτροπής, σκέψη 41). Κατά συνέπεια, το Πρωτοδικείο δεν θα εξετάσει το βάσιμου του ισχυρισμού αυτού, διότι δεν μπορεί να θεμελιώσει εξωσυμβατική ευθύνη της Κοινότητας.

Ε — Το ζήτημα αν η Επιτροπή, εκδίδοντας τις επίδικες αποφάσεις, παρέβη κατάφωρα υπέρτερο κανόνα δικαίου που προστατεύει τους ιδιώτες

Ως προς τον ισχυρισμό που αντλείται από την παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας

Επιχειρήματα των διαδίκων

105 Οι ενάγοντες ισχυρίζονται ότι οι αποφάσεις 93/128 και 93/177 εκδόθηκαν κατά παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας όπως αυτή απορρέει από τα άρθρα 30 έως 36 της Συνθήκης και καθιερώθηκε από τη νομολογία (απόφαση του Δικαστηρίου της 18ης Σεπτεμβρίου 1986, 116/82, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 1986, σ. 2519, σκέψη 21). Προς στήριξη του ισχυρισμού αυτού, οι ενά-

γοντες υποστηρίζουν, κυρίως, ότι οι αποφάσεις δεν πληρούν την προϋπόθεση της αναγκαιότητας και, επικουρικώς, ότι τα μέτρα που προβλέπουν δεν είναι τα λιγότερο δεσμευτικά προς επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού.

106 Όσον αφορά την προϋπόθεση της αναγκαιότητας, οι ενάγοντες παρατηρούν, πρώτον, ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ή, έστω, δε κατέστησε πανθομολογούμενο ότι ήταν αναγκαία η λήψη μέτρων εφαρμοστέων στο σύνολο του εδάφους των Κάτω Χωρών. Παραπέμπουν στο άρθρο 10, παράγραφος 3, της οδηγίας 90/425, κατά το οποίο τα συντηρητικά μέτρα μπορούν, ιδίως, να λαμβάνονται μόνο για μια περιοχή η οποία πλήττεται από επιζωοτία. Υπογραμμίζουν ότι οι ζώντες χοίροι στους οποίους διαπιστώθηκε η παρουσία του ιού προέρχονταν από το κέντρο σύγκεντρώσεως του Oirschot και ισχυρίζονται ότι δεν υπήρχε κανένας λόγος να θεωρηθεί ότι ολόκληρη η επικράτεια των Κάτω Χωρών αποτελούσε μια περιοχή πληγείσα από την επιζωοτία.

107 Οι ενάγοντες προβάλλουν εν συνεχεία ότι η προϋπόθεση της αναγκαιότητας δεν πληρούται, δεδομένου ότι ελλείπει η διαπίστωση οποιασδήποτε εκδηλώσεως της ασθένειας στις Κάτω Χώρες. Συναφώς, παρατηρούν ότι η περίοδος επώασεως της ασθένειας είναι ολιγοήμερη και, κατά συνέπεια, είναι πιθανόν ότι η μόλυνση επήλθε στην Ιταλία, δηλαδή κατά την περίοδο των δύο-τριών ημερών αναμονής για τη σφαγή των χοίρων στη Nola (Ιταλία). Εξάλλου, υπογραμμίζουν ότι, πριν από την έκδοση των επιδικίων αποφάσεων, η Επιτροπή δεν πραγματοποίησε καμιά έρευνα προς εξακρίβωση της πηγής της μόλυνσεως.

108 Οι ενάγοντες θεωρούν επίσης ότι δεν ήταν αναγκαία η έκδοση των επιδικίων αποφάσεων διότι δεν είχαν εξαντληθεί οι δυνατότητες λήψεως εθνικών μέτρων. Τέλος, κατ' αυτούς, η έλλειψη της αναγκαιότητας αυτής προκύπτει από τη γένεση των επιδικίων αποφάσεων: αυτό τούτο το γεγονός ότι η Επιτροπή αντικατέστησε την απόφαση 93/128 με την απόφαση 93/177, η οποία με τη σειρά της καταργήθηκε, κατά το μεγαλύτερο μέρος τουλάχιστον, με την απόφαση 93/243, αποδεικνύει, κατ' αυτούς, ότι η έκδοση των αποφάσεων αυτών δεν ήταν αναγκαία.

- 109 Επικουρικώς, οι ενάγοντες παρατηρούν ότι από τη νομολογία (βλ., ιδίως, την προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Γερμανίας, σκέψη 21) προκύπτει ότι οι περιορισμοί που επιβάλλονται με τις πράξεις των κοινοτικών οργάνων δεν μπορούν να υπερβαίνουν ό,τι είναι αναγκαίο προς επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου. Προβάλλουν ότι, εάν οι επίδικες αποφάσεις ανταποκρίνονται στην προϋπόθεση της αναγκαιότητας, *quod non*, εν πάση περιπτώσει δεν πληρούν την προϋπόθεση αυτή. Κατά τους προσφεύγοντες, επομένως, εκδίδοντας τις αποφάσεις αυτές η Επιτροπή παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας.
- 110 Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι παρέμβαση βασιζόμενη στο άρθρο 10, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας 90/425 πρέπει να είναι σύμφωνη προς την αρχή της αναλογικότητας και, επομένως, πρέπει να είναι αναγκαία και όχι υπέρμετρη. Θεωρεί ωστόσο ότι, στην προκειμένη περίπτωση, οι βαλλόμενες αποφάσεις ανταποκρίνονται στις δύο αυτές προϋποθέσεις.
- 111 Συναφώς, η Επιτροπή παρατηρεί, προκαταρκτικώς, ότι, στον τομέα της κοινής γεωργικής πολιτικής, η Κοινότητα απολαύει ευρείας εξουσίας εκτιμήσεως η οποία, άλλωστε, δεν αφορά αποκλειστικά τη φύση και την έκταση των διατάξεων που θα θεσπίσει, αλλά επίσης, κατά ορισμένο μέτρο, και τη διαπίστωση των βασικών στοιχείων (απόφαση του Δικαστηρίου της 29ης Οκτωβρίου 1980, 138/79, *Roquette frères κατά Συμβουλίου, Σύλλογή τόμος 1980/III*, σ. 313, σκέψη 25).
- 112 Ως προς την αναγκαιότητα της αποφάσεως 93/128, η Επιτροπή προβάλλει ότι η απόφαση εκδόθηκε κατόπιν του εγγράφου που της απέστειλαν οι ιταλικές αρχές στις 19 Φεβρουαρίου 1993. Κατά την Επιτροπή, από το έγγραφο αυτό μπορούσε να συναχθεί ότι ο τόπος μόλυνσεως βρισκόταν είτε στις Κάτω Χώρες (σε μία ή περισσότερες εκμεταλλεύσεις είτε στο κέντρο συγκεντρώσεως του *Oirschot*), είτε στο μεταφορικό μέσο, είτε στην Ιταλία (στο σφαγείο της *Nola*).
- 113 Η Επιτροπή υπογραμμίζει, εν συνεχεία, ότι, κατά τον χρόνο εκδόσεως των αποφάσεων, είχε κάθε λόγο να είναι εξαιρετικά προσεκτική, επειδή υπήρχε κακό προηγούμενο τόσο στις Κάτω Χώρες όσο και στην Ιταλία στον αγώνα

κατά της ασθενείας. Συγκεκριμένα, κατά την Επιτροπή, η ασθένεια είχε πλήξει τις Κάτω Χώρες επί πέντε μήνες το 1992, ενώ στην Ιταλία ήταν ενδημική.

- 114 Επιπλέον, η Επιτροπή παρατηρεί ότι, λόγω του μεγάλου αριθμού ζώντων χοίρων που εξάγονται από τις Κάτω Χώρες προς τα άλλα κράτη μέλη, υπήρχε σοβαρός κίνδυνος, αν η ασθένεια βρισκόταν όντως στις Κάτω Χώρες, να διαδοθεί στα άλλα κράτη μέλη, πράγμα που απαιτούσε, κατά την Επιτροπή, άμεση αντίδραση. Παρατηρεί, εξάλλου, ότι λόγω του επείγοντος της υποθέσεως, δεν ήταν δυνατόν να αναμένονται τα αποτελέσματα των περισσότερων εμπεριστατωμένων ερευνών και, επόμενως, όφειλε να λάβει μέτρα βάσει των ενδείξεων.
- 115 Η Επιτροπή θεωρεί ότι, υπό τις περιστάσεις αυτές, η απόφαση 93/128 πληροί την προϋπόθεση αναγκαιότητας.
- 116 Όσον αφορά την αναγκαιότητα της αποφάσεως 93/177, η οποία στηρίζεται στην απόφαση 93/128, η Επιτροπή εξηγεί ότι, κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως αυτής, δεν γνώριζε ακόμη με ακρίβεια πού βρισκόταν ο τόπος της μόλυνσεως. Εξάλλου, η Επιτροπή αντικρούει την άποψη των εναγόντων ότι η έκδοση της αποφάσεως 93/177 δείχνει ότι η απόφαση 93/128 δεν ήταν αναγκαία. Πράγματι, όπως ισχυρίζεται η εναγομένη, δεν ήταν σε θέση να θεσπίσει τα λιγότερο περιοριστικά μέτρα που προβλέπει η απόφαση 93/177 παρά μόνον επειδή είχε αρκετό χρόνο προς έκδοση της αποφάσεως αυτής, πράγμα που δεν συνέβαινε πριν από την έκδοση της αποφάσεως 93/128.
- 117 Ως προς τον ισχυρισμό ότι η απόφαση 93/128 υπερβαίνει το δέον, η Επιτροπή προβάλλει ότι έπρεπε να θεσπιστεί απαγόρευση για όλο το έδαφος των Κάτω Χωρών, αφενός, επειδή ήταν δύσκολο τότε να προσδιοριστεί με ακρίβεια ο τόπος της ασθενείας και, αφετέρου, επειδή ήταν δυνατό η ασθένεια να είχε διαδοθεί ήδη στο εσωτερικό των Κάτω Χωρών. Επιπλέον, η Επιτροπή παρα-

τηρεί ότι, λόγω του επείγοντος της υποθέσεως και λαμβάνοντας υπόψη τον χρόνο που χρειάζονται οι εθνικές αρχές για να προετοιμάσουν τα αναγκαία εκτελεστικά μέτρα, δεν υπήρχε άλλη αποτελεσματική εναλλακτική λύση.

- 118 Όσον αφορά την απόφαση 93/177, η Επιτροπή αμφισβητεί την άποψη των εναγόντων ότι η απόφαση αυτή υπερβαίνει το δέον. Άλλωστε, παρατηρεί ότι, βάλλοντας κατά της αποφάσεως 93/177, οι ενάγοντες αντιτίθενται ακριβώς σε ένα σύστημα ελέγχου που οι ίδιοι είχαν προτείνει, με την από 9 Μαρτίου 1993 επιστολή τους, προς αντικατάσταση των μέτρων που θεσπίστηκαν με την απόφαση 93/128.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

— Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

- 119 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι η αρχή της αναλογικότητας έχει αναγνωρισθεί από την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου και του Πρωτοδικείου ως περιλαμβανόμενη στις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου. Δυνάμει της αρχής αυτής, τα μέτρα που επιβάλλονται με κοινοτική πράξη πρέπει να είναι κατάλληλα για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού χωρίς να υπερβαίνουν τα προς τούτο απαιτούμενα όρια (βλ., για παράδειγμα, αποφάσεις του Δικαστηρίου της 14ης Ιανουαρίου 1987, 281/84, Zuckerfabrik Bedburg κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 49, σκέψη 36, και Επιτροπή κατά Γερμανίας, που παρατέθηκε ήδη, σκέψη 21). Η αρχή της αναλογικότητας επιβάλλει επιπλέον ότι, όταν προσφέρονται προς επιλογή περισσότερα κατάλληλα μέτρα, πρέπει να επιλέγεται το λιγότερο καταναγκαστικό, οι δε επιβαλλόμενες επιβαρύνσεις δεν πρέπει να είναι υπέρμετρες σε σχέση με τους επιδιωκόμενους σκοπούς (βλ., για παράδειγμα, απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Οκτωβρίου 1991, C-24/90, Werner Faust, Συλλογή 1991, σ. I-4905, σκέψη 12· απόφαση του Πρωτοδικείου της 23ης Οκτωβρίου 1993, T-6/92 και T-52/92, Reinarz κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. II-1047, σκέψη 11).

- 120 Όσον αφορά τον δικαστικό έλεγχο των αναφερομένων προϋποθέσεων, επιβάλλεται ωστόσο να διευκρινιστεί ότι, όπως αναφέρθηκε πιο πάνω (σκέψη 91), ο κοινοτικός νομοθέτης διαθέτει στα θέματα της κοινής γεωργικής πολιτικής

ευρεία διακριτική εξουσία, η οποία αντιστοιχεί στις πολιτικές ευθύνες που του παρέχουν τα άρθρα 40 έως 43 της Συνθήκης. Κατά συνέπεια, μόνον η πρόδηλη ακαταλληλότητα ενός μέτρου που θεσπίστηκε σ' αυτόν τον τομέα, σε σχέση με τον στόχο που επιδιώκει το αρμόδιο όργανο, μπορεί να θίξει τη νομιμότητα του μέτρου (βλ. αποφάσεις του Δικαστηρίου της 11ης Ιουλίου 1989, 265/87, Schröder, Συλλογή 1989, σ. 2237, σκέψη 22, και της 13ης Νοεμβρίου 1990, C-331/88, Fedesa κ.λπ., Συλλογή 1990, σ. I-4023, σκέψη 14). Επιπλέον, για να στοιχειοθετείται κατάφωρη παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας, ικανή να γεννήσει την εξωσυμβατική ευθύνη της Κοινότητας σε περίπτωση όπως η εν προκειμένω, πρέπει να πρόκειται για σφάλμα τέτοιας σοβαρότητας ώστε η συμπεριφορά του κοινοτικού οργάνου να εγγίζει την αυθαιρεσία (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 5ης Δεκεμβρίου 1979, 116/77 και 124/77, Amylum και Tunnel Refineries κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1979/II, σ. 691, σκέψη 19).

- 121 Υπό το φως των αρχών αυτών πρέπει να εξεταστεί αν, εκδίδοντας τις επίδικες αποφάσεις, η Επιτροπή παραβίασε κατάφωρα την αρχή της αναλογικότητας.

— Επί της απόφασης 93/128

- 122 Πρώτον, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι η Επιτροπή αντέδρασε αφού διαπιστώθηκε η ύπαρξη επικίνδυνης ασθένειας, της φυμαλιδώδους νόσου των χοίρων, και εξέδωσε την απόφαση 93/128 με σκοπό την προστασία της δημόσιας υγείας και της υγείας των ζώων. Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι, ενεργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο, η Επιτροπή έλαβε υπόψη το υπέρτερο δημόσιο συμφέρον (βλ. επίσης προαναφερθείσα απόφαση Mulder κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, σκέψη 21).

- 123 Δεύτερον, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι η απόφαση 93/128 απαγορεύει τις εξαγωγές ζώντων χοίρων τόσο από τις Κάτω Χώρες, όσο και από την Ιταλία προς τα άλλα κράτη μέλη και ότι, σύμφωνα με την επιστημονική έκθεση που

προσκόμισαν οι ίδιοι οι ενάγοντες με το συνημμένο 11 των δικογράφων τους, η πηγή της φυμαλιδώδους νόσου των χοίρων μπορούσε πράγματι να βρίσκεται είτε στις Κάτω Χώρες (στο κέντρο συγκεντρώσεως του Oirschot) είτε στην Ιταλία (στο σφαγείο της Nola). Το Πρωτοδικείο παρατηρεί, εξάλλου, ότι κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση οι ενάγοντες ισχυρίστηκαν ότι, κατά τον χρόνο των περιστατικών, δεν μπορούσε να αποκλειστεί ότι ζώντες χοίροι, οι οποίοι βρίσκονταν αρχικά σ' ένα κέντρο συγκεντρώσεως, πέρασαν εν συνεχεία σε άλλο κέντρο, ώστε εάν η πηγή της ασθένειας βρισκόταν στο Oirschot, η ασθένεια μπορούσε να διαδοθεί στο εσωτερικό της χώρας.

124 Τρίτον, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι, όπως ισχυρίστηκαν οι ενάγοντες, οι Κάτω Χώρες είναι σημαντικός εξαγωγέας ζώντων χοίρων. Σύμφωνα με τις στατιστικές που προσκόμισαν οι ενάγοντες, ο αριθμός χοίρων προς σφαγή (vleesvarkens) και ο αριθμός των γουρουνόπουλων (biggen) που εξήγαγαν οι Κάτω Χώρες προς τα άλλα κράτη μέλη υπερέβησαν, τόσο το 1992 όσο και το 1993, τα δύο εκατομμύρια κεφάλια για κάθε κατηγορία, πράγμα που κατατάσσει τις Κάτω Χώρες μεταξύ των σημαντικότερων εξαγωγέων χοίρων στην Κοινότητα. Επομένως, καλώς η Επιτροπή έλαβε υπόψη το γεγονός ότι, εάν η πηγή της ασθένειας βρισκόταν πραγματικά στις Κάτω Χώρες, η ασθένεια θα μπορούσε να διαδοθεί ευχερώς στα άλλα κράτη μέλη ελλείψει μέτρων.

125 Τέταρτον, το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι ορθώς η Επιτροπή υπογράμμισε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι, εάν δεν θέσπιζε αυστηρά μέτρα για να καταπολεμήσει τη διάδοση της ασθένειας, υπήρχε ο κίνδυνος, άλλα κράτη μέλη να ενεργήσουν αυτοβούλως και να θεσπίσουν τα δικά τους μέτρα, δημιουργώντας έτσι κατάσταση στην οποία το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών θα μπορούσε να υποστεί σημαντική στρέβλωση.

126 Πέμπτον, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι υπήρχε κατάσταση επείγοντος ενώπιον της οποίας η Επιτροπή έπρεπε να αντιδράσει γρήγορα. Το επείγον του πράγματος είχε ως συνέπεια ότι η Επιτροπή έπρεπε να θεσπίσει μέτρα τα οποία μπορούσαν να εφαρμοστούν ευχερώς, χωρίς να χρειάζεται πάρα πολύς χρόνος προετοιμασίας.

- 127 Έκτον, τέλος, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι η απόφαση 93/128 είχε διάρκεια εφαρμογής σχετικά περιορισμένη, ήτοι τέσσερις εβδομάδες, οπότε τα μειονεκτήματα που προκάλεσε η απόφαση ήσαν και αυτά σχετικά περιορισμένα.
- 128 Ενόψει των διαπιστώσεων αυτών, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η Επιτροπή, εκδίδοντας την απόφαση 93/128, δεν υπερέβη, τουλάχιστον κατά τρόπο που να εγγίζει την αυθαιρεσία, τα όρια του αναγκαίου προς επίτευξη του επιδιωκόμενου με την απόφαση σκοπού. Ως εκ τούτου, η απόφαση 93/128 δεν παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας, εν πάση περιπτώσει όχι κατά τρόπο κατάφωρο.

— Επί της αποφάσεως 93/177

- 129 Το Πρωτοδικείο παρατηρεί, πρώτον, ότι η απόφαση 93/177 δεν απαγορεύει κατηγορηματικά, όπως η απόφαση 93/128, τις εξαγωγές από τις Κάτω Χώρες (και την Ιταλία) προς άλλα κράτη μέλη, αλλά εξαρτά τις εξαγωγές αυτές από ορισμένες προϋποθέσεις. Όπως αποδεικνύεται από τις στατιστικές που προσκόμισαν οι ενάγοντες (παραρτήματα 3 έως 5 του υπομνήματος απαντήσεως), οι εξαγωγές ζώντων χοίρων από τις Κάτω Χώρες προς τα άλλα κράτη μέλη είχαν πραγματικά επαναληφθεί με την εφαρμογή της αποφάσεως αυτής για να φθάσουν, σε περίοδο μερικών εβδομάδων, το παλαιό τους επίπεδο.
- 130 Το Πρωτοδικείο παρατηρεί, εν συνεχεία, ότι τα μέτρα που θεσπίστηκαν με την απόφαση 93/177 είχαν εγκριθεί από τη μόνιμη κτηνιατρική επιτροπή και τα σημαντικότερα από τα μέτρα αυτά, δηλαδή τα περιλαμβανόμενα στο άρθρο 1, είχαν διάρκεια εφαρμογής σχετικά μειωμένη, δηλαδή πέντε έως έξι εβδομάδες.
- 131 Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η Επιτροπή, εκδίδοντας την απόφαση 93/177, δεν παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας, κατά μείζονα λόγο δεν την παραβίασε κατάφωρα.

Ως προς τον ισχυρισμό που αντλείται από την κατάχρηση εξουσίας

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 132 Οι ενάγοντες, οι οποίοι παρατηρούν ότι τόσο η απαγόρευση εξαγωγής που θέτει η απόφαση 93/128, όσο και οι περιορισμοί επί των εξαγωγών που επιβλήθηκαν με την απόφαση 93/177 αποτελούν μέσα άκρως αποτελεσματικά για να θέσουν τέρμα, συγχρόνως, στην υπεροχή των Κάτω Χωρών στις εξαγωγές ζώων χοίρων προς άλλα κράτη μέλη και για να προστατεύσουν την εθνική παραγωγή άλλων κρατών μελών, προβάλλουν ουσιαστικά ότι, εκδίδοντας τις αποφάσεις αυτές, η Επιτροπή ενήργησε κατά κατάχρηση εξουσίας.
- 133 Η Επιτροπή παραπέμπει στη σκέψη 24 της προαναφερθείσας αποφάσεως Fedesa κ.λπ., παρατηρεί δε ότι ο ισχυρισμός των εναγόντων είναι παντελώς αβάσιμος.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 134 Από πάγια νομολογία προκύπτει ότι μια κοινοτική πράξη εκδίδεται κατά κατάχρηση εξουσίας όταν από αντικειμενικές, κρίσιμες και συγκλίνουσες ενδείξεις προκύπτει ότι εκδόθηκε με αποκλειστικό ή, τουλάχιστον, πρωταρχικό σκοπό άλλο εκτός του υπ' αυτής αναφερομένου ή την καταστρατήγηση της διαδικασίας που προβλέπεται ειδικά στη Συνθήκη για την αντιμετώπιση των οικείων περιστάσεων (βλ., για παράδειγμα, αποφάσεις του Δικαστηρίου της 21ης Φεβρουαρίου 1984, 140/82, 146/82, 221/82 και 226/82, Walzstahl-Vereinigung και Thyssen κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 951, σκέψη 27, και προαναφερθείσα απόφαση Fedesa κ.λπ., σκέψη 24).
- 135 Το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι, με τα υπομνήματά τους, οι ενάγοντες δεν προσκόμισαν στοιχεία αντικειμενικά, κρίσιμα και συγκλίνοντα, από τα οποία να αποδεικνύεται ότι η Επιτροπή εξέδωσε τις επίδικες αποφάσεις προς επίτευξη

σκοπών άλλων εκτός των υπ' αυτών αναφερομένων ή την καταστρατήγηση διαδικασίας που προβλέπεται ειδικά στη Συνθήκη. Ως εκ τούτου, ο ισχυρισμός που αντλείται από την κατάχρηση εξουσίας πρέπει να απορριφθεί.

Ως προς τον ισχυρισμό που αντλείται από την παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- ¹³⁶ Οι ενάγοντες ισχυρίζονται ότι, εκδίδοντας τις επίδικες αποφάσεις, η Επιτροπή παραβίασε την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως που διακηρύσσεται με το άρθρο 40, παράγραφος 3, της Συνθήκης, όπως αυτή ερμηνεύθηκε, μεταξύ άλλων, με την απόφαση του Δικαστηρίου της 12ης Απριλίου 1984, 281/82, Unifrex κατά Επιτροπής και Συμβουλίου (Συλλογή 1984, σ. 1969, σκέψη 30).
- ¹³⁷ Προς στήριξη του ισχυρισμού αυτού, οι ενάγοντες παρατηρούν, πρώτον, ότι από την τρίτη αιτιολογική σκέψη της αποφάσεως 93/128 προκύπτει ότι αυτή εκδόθηκε, ιδίως, επειδή «ο ιός της φουσαλιδώδους νόσου των χοίρων απομονώθηκε και ότι αντισώματα του εν λόγω ιού είχαν επισημανθεί σε χοίρους οι οποίοι είχαν αποσταλεί από τις Κάτω Χώρες στην Ιταλία». Εν συνεχεία, παρατηρούν ότι το γεγονός ότι διαπιστώθηκε η παρουσία αντισωμάτων και απομονώθηκε ο ιός δεν επιτρέπει να αποδειχθεί ο τόπος της μόλυνσεως.
- ¹³⁸ Συναφώς, οι ενάγοντες αναφέρουν ότι από ελέγχους που πραγματοποιήθηκαν στην Brescia προκύπτει ότι, κατά την περίοδο από 2 Σεπτεμβρίου 1992 έως 15 Φεβρουαρίου 1993, αντισώματα του ιού της ασθένειας βρέθηκαν κυρίως σε χοίρους προελεύσεως Βελγίου (242), εν συνεχεία, κατά φθίνουσα κλίμακα, Κάτω Χωρών (90), Γερμανίας (34) και Γαλλίας (32). Υπογραμμίζουν ότι, μονολότι η παρουσία αντισωμάτων διαπιστώθηκε σε χοίρους προελεύσεως Κάτω Χωρών, ιδίως τον Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο του 1992, ο αριθμός των κρουσμάτων που διαπιστώθηκαν τον Ιανουάριο του 1993 ήταν μικρός, ενώ τον Φεβρουάριο του 1993 δεν διαπιστώθηκε κανένα κρούσμα.

139 Υπό τις περιστάσεις αυτές, οι ενάγοντες θεωρούν ότι, θεσπίζοντας μέτρα μόνο έναντι των Κάτω Χωρών, η Επιτροπή αντιμετώπισε το κράτος αυτό διαφορετικά από τα άλλα και έτσι παραβίασε την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως.

140 Η Επιτροπή παρατηρεί ότι η παρουσία του ιού στην Ιταλία αποδείχθηκε μόνο σε χοίρους καταγωγής Κάτω Χωρών και το γεγονός αυτό συνιστά ήδη, από μόνο του, αντικειμενική διαφορά δικαιολογούσα την εφαρμογή διαφοροποιημένης μεταχειρίσεως έναντι των Κάτω Χωρών και της Ιταλίας.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

141 Από τη νομολογία προκύπτει ότι η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως επιβάλλει όπως όμοιες καταστάσεις δεν πρέπει να τυγχάνουν διαφορετικής μεταχειρίσεως, εκτός εάν δικαιολογείται αντικειμενικώς η διαφοροποίηση (βλ., για παράδειγμα την προαναφερθείσα απόφαση Unifrex κατά Επιτροπής και Συμβουλίου, σκέψη 30).

142 Το Πρωτοδικείο δέχεται ότι, στην προκειμένη περίπτωση, η Επιτροπή θέσπισε μέτρα έναντι των Κάτω Χωρών και της Ιταλίας επειδή διαπιστώθηκε, στην Ιταλία, η παρουσία του ιού της φυσαλιδώδους νόσου των χοίρων σε ζώντες χοίρους οι οποίοι είχαν αποσταλεί από τις Κάτω Χώρες, ενώ μόνον η παρουσία αντισωμάτων του ιού είχε διαπιστωθεί σε ζώντες χοίρους καταγωγής άλλων κρατών μελών. Δεν αμφισβητείται μεταξύ των διαδίκων ότι η παρουσία αντισωμάτων δεν αρκεί για να διαπιστωθεί αν τα ζώα έχουν προσβληθεί από την ασθένεια ή όχι, καθόσον μπορεί να υπάρχουν περιπτώσεις «ψευδοφορέων». Αντιθέτως, η παρουσία του ιού συνιστά την απόδειξη ότι τα ζώα είναι προσβεβλημένα από την ασθένεια. Συνεπώς, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι, όπως ορθώς προέβλεψε η Επιτροπή, η διαφορετική μεταχείριση μεταξύ, αφενός, των Κάτω Χωρών και της Ιταλίας και, αφετέρου, των άλλων κρατών μελών, δικαιολογείται αντικειμενικά. Κατά συνέπεια, ο ισχυρισμός που αντλείται από την παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως δεν μπορεί να γίνει δεκτός.

Ως προς τον ισχυρισμό που αντλείται από την παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης

Επιχειρήματα των διαδίκων

- ¹⁴³ Οι ενάγοντες προβάλλουν ότι από την προαναφερθείσα απόφαση Zuckerfabrik Bedburg κ.λπ. κατά Επιτροπής προκύπτει ότι η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης παραβιάζεται και θεμελιώνεται ευθύνη της Κοινότητας αν κοινοτικό μέτρο λαμβάνεται 1) ελλείπει επιτακτικού δημόσιου συμφέροντος που να δικαιολογεί αντίθετη ενέργεια, 2) με άμεσο αποτέλεσμα και χωρίς προειδοποίηση, 3) κατά τρόπο που να μην μπορεί να την προβλέψει ο επιμελής επιχειρηματίας και 4) χωρίς τη λήψη κατάλληλων μεταβατικών μέτρων.
- ¹⁴⁴ Θεωρούν ότι οι τέσσερις αυτές προϋποθέσεις πληρούνται εν προκειμένω οπότε, εκδίδοντας τις επίδικες αποφάσεις, η Επιτροπή παραβίασε την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Όσον αφορά ειδικότερα το επιτακτικό δημόσιο συμφέρον, οι προσφεύγοντες θεωρούν ότι, υπό το φως της προαναφερθείσας αποφάσεως Sofrimport κατά Επιτροπής (σκέψεις 26 έως 29), ένα τέτοιο συμφέρον ελλείπει στην προκειμένη περίπτωση.
- ¹⁴⁵ Η Επιτροπή αντιτάσσει ότι στην παρούσα υπόθεση δεν μπορεί να γίνει επίκληση της προαναφερθείσας αποφάσεως Zuckerfabrik Bedburg κ.λπ. κατά Επιτροπής, δεδομένου ότι η υπόθεση εκείνη αφορούσε μέτρο που απέβλεπε στην τροποποίηση των νομοματικών εξισωτικών ποσών και, επομένως, επρόκειτο για εντελώς διαφορετική κατάσταση από αυτή της παρούσας υποθέσεως.
- ¹⁴⁶ Εξάλλου, θεωρεί ότι ο αγώνας κατά της διαδόσεως της φυμαλιδώδους νόσου των χοίρων συνιστά ασφαλώς επιτακτικό δημόσιο συμφέρον και κάθε ζωέμπορος πρέπει να λαμβάνει υπόψη τα μέτρα που οι δημόσιες αρχές μπορούν να θεσπίζουν προς καταπολέμηση των ζωνοδόων, μέτρα τα οποία μπορούν να του προκαλέσουν ζημία.

- 147 Ως προς την προαναφερθείσα απόφαση Sofrimport κατά Επιτροπής, η Επιτροπή παρατηρεί ακόμη ότι δεν ασκεί επιρροή στην παρούσα υπόθεση διότι, στην υπόθεση εκείνη, επρόκειτο για νομοθεσία προβλέπουσα ρητά ότι έπρεπε να ληφθεί υπόψη ορισμένη κατηγορία ενδιαφερομένων, ενώ η οδηγία 90/425, ειδικότερα το άρθρο 10, παράγραφος 3, δεν περιλαμβάνει παρόμοιες διατάξεις.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 148 Από τη νομολογία προκύπτει ότι κάθε επιχειρηματίας στον οποίο ένα θεσμικό όργανο δημιούργησε βάσιμες προσδοκίες έχει τη δυνατότητα επικλήσεως της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Πάντως, οι επιχειρηματίες δεν δικαιολογούνται να τρέφουν προσδοκίες στη διατήρηση υφιστάμενης καταστάσεως, όταν η κατάσταση αυτή μπορεί να μεταβληθεί στο πλαίσιο της ασκήσεως της εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτουν τα κοινοτικά όργανα (βλ., για παράδειγμα, απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Φεβρουαρίου 1990, C-350/88, Delacre κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-395, σκέψη 33). Ωστόσο, όταν ένας συνετός και πληροφορημένος επιχειρηματίας είναι σε θέση να προβλέψει τη θέσπιση ενός κοινοτικού μέτρου ικανού να θίξει τα συμφέροντά του, δεν μπορεί να επικαλεστεί την εν λόγω αρχή όταν το μέτρο αυτό θεσπιστεί (βλ., για παράδειγμα, απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Μαρτίου 1987, 265/85, Van den Bergh en Jurgens κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 1155, σκέψη 44· προαναφερθείσα απόφαση Unifruit Hellas κατά Επιτροπής, σκέψη 51).
- 149 Το Πρωτοδικείο παρατηρεί ότι, στην προκειμένη περίπτωση, οι ενάγοντες δεν προσκόμισαν κανένα στοιχείο από το οποίο να αποδεικνύεται ότι η Επιτροπή δημιούργησε ως προς αυτούς βάσιμες προσδοκίες ότι δεν θα θέσπιζε συντηρητικά μέτρα, όπως τα βαλλόμενα στην παρούσα υπόθεση. Εξάλλου, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η ευρεία εξουσία εκτιμήσεως που διαθέτει η Επιτροπή στον τομέα αυτόν της παρείχε την εξουσία να μεταβάλλει, εφόσον χρειαστεί, την υφιστάμενη κατάσταση, οπότε οι επιχειρηματίες δεν δικαιολογούνταν να τρέφουν δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στη διατήρηση της καταστάσεως αυτής. Επιπλέον, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι ο συνετός και πληροφορημένος επιχειρηματίας πρέπει να είναι σε θέση να προβλέπει ότι, σε περίπτωση όπως η προκειμένη όπου η παρουσία του ιού μιας ασθένειας που καλύπτει η οδηγία 90/425 διαπιστώθηκε σε ζώα τα οποία έχουν αποσταλεί από ένα κράτος μέλος σε

άλλο κράτος μέλος, η Επιτροπή μπορεί να θεσπίσει, βάσει του άρθρου 10, παράγραφοι 3 και 4, της οδηγίας 90/425, συντηρητικά μέτρα όπως αυτά της προκειμένης υποθέσεως.

- 150 Ως εκ τούτου, ο ισχυρισμός που αντλείται από την παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης πρέπει να απορριφθεί.

Ως προς τον ισχυρισμό που αντλείται από την προσβολή του δικαιώματος ακροάσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 151 Οι ενάγοντες προβάλλουν ότι, εκδίδοντας τις επίδικες αποφάσεις, η Επιτροπή παραβίασε την αρχή κατά την οποία, προτού εκδώσουν μια βλαπτική πράξη, τα κοινοτικά όργανα οφείλουν να παρέχουν στους ενδιαφερομένους τη δυνατότητα να καθιστούν γνωστή την άποψή τους και οφείλουν να αιτιολογούν προσηκόντως την πράξη επί του σημείου αυτού (προαναφερθείσα απόφαση Technische Universität München, σκέψεις 13 και 14· αποφάσεις του Δικαστηρίου της 10ης Ιουλίου 1986, 234/84, Βέλγιο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σ. 2263, σκέψη 27, και της 12ης Φεβρουαρίου 1992, C-48/90 και C-66/90, Κάτω Χώρες κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. I-565, σκέψη 45).
- 152 Η Επιτροπή σημειώνει, καταρχάς, ότι η Ιταλία και οι Κάτω Χώρες κλήθηκαν να συζητήσουν με αυτήν και ότι το τελευταίο αυτό κράτος μέλος όντως ακούστηκε κατά τη συνάντηση της 26ης Φεβρουαρίου 1993. Η εναγομένη παρατηρεί, εν συνεχεία, ότι, κατ' αυτήν, το κοινοτικό δίκαιο δεν περιλαμβάνει καμιά γενική αρχή κατά την οποία οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να διατυπώσουν την άποψή τους πριν από τη θέσπιση ενός κοινοτικού μέτρου. Συγκεκριμένα, κατά την Επιτροπή, από την προαναφερθείσα απόφαση Βέλγιο κατά Επιτροπής (σκέψη 27) προκύπτει ότι ένα συγκεκριμένο πρόσωπο πρέπει να έχει τη δυνατότητα να διατυπώσει την άποψή του μόνο στην περίπτωση κατά την οποία κινήθηκε κατ' αυτού διοικητική διαδικασία. Επειδή στην παρούσα υπόθεση δεν πρόκειται περί τέτοιας διαδικασίας, η εναγομένη είναι της γνώμης ότι δεν είχε υποχρέωση να ακούσει τους ενάγοντες.

- 153 Παρατηρεί, εξάλλου, ότι οι ενάγοντες ζητούν όπως, προτού λάβουν πολιτικές αποφάσεις όπως είναι τα εν προκειμένω μέτρα, τα κοινοτικά όργανα διαβουλευθούν με τους οικείους οικονομικούς τομείς. Κατά την Επιτροπή, στην περίπτωση που θα υπήρχε μια τέτοια υποχρέωση, η άσκηση των αρμοδιοτήτων που παρέχονται στα κοινοτικά όργανα θα παρέλυε πλήρως, πράγμα που δεν μπορεί να γίνει δεκτό.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 154 Ως προς αυτόν τον ισχυρισμό, αρκεί η διαπίστωση ότι, όπως αποδείχθηκε στο πλαίσιο της εξετάσεως του παραδεκτού (βλ. σκέψεις 55 έως 57 πιο πάνω), η Επιτροπή δεν ήταν υποχρεωμένη να ακούσει τους ενάγοντες πριν από την έκδοση των επίδικων αποφάσεων. Γι' αυτόν και μόνο τον λόγο ήδη, ο ισχυρισμός που αντλείται από την προσβολή του δικαιώματος ακροάσεως δεν μπορεί να γίνει δεκτός.

ΣΤ — Τελικές παρατηρήσεις

- 155 Από το σύνολο των προηγούμενων σκέψεων προκύπτει ότι οι ενάγοντες δεν απέδειξαν ότι η Επιτροπή, εκδίδοντας τις επίδικες αποφάσεις, παρέβη κατάφωρα υπέρτερο κανόνα δικαίου που προστατεύει τους ιδιώτες. Εφόσον ελλείπει η πρώτη προϋπόθεση για τη θεμελίωση της ευθύνης της Κοινότητας, δηλαδή η ύπαρξη παράνομης συμπεριφοράς εκ μέρους του κοινοτικού οργάνου, πρέπει να απορριφθούν τα προαναφερθέντα αιτήματα αποζημιώσεως, χωρίς να χρειάζεται να εξεταστεί αν συντρέχουν οι λοιπές προϋποθέσεις προς θεμελίωση της ευθύνης της Κοινότητας.

- 156 Επομένως, οι αγωγές πρέπει να απορριφθούν στο σύνολό τους.

Επί των δικαστικών εξόδων

- ¹⁵⁷ Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα. Δεδομένου ότι οι προσφεύγοντες-ενάγοντες ηττήθηκαν, πρέπει, ενόψει των αιτημάτων της Επιτροπής, να καταδικαστούν στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τρίτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει τις προσφυγές-αγωγές.**
- 2) Καταδικάζει τους προσφεύγοντες-ενάγοντες στα δικαστικά έξοδα.**

Briët

Bellamy

Azizi

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 13 Δεκεμβρίου 1995.

Ο Γραμματέας

Ο Προεδρεύων

H. Jung

C. P. Briët